

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelsesskrift

til

den offentlige Examen i Sorø Akademis Skole
i Juli 1865.

- Indhold:**
1. Nogle Bidrag til Frederik den Fjerdes Historie, af den Bülowske Manuskriptsamling, meddelte af Overlærer J. H. Bang.
 2. Efterretninger om Skolen og Opdragelsesanstalten. Af Rektor, Prof. Dr. Tregder.

Sorø.

Trykt i V. Røhrs Bogtrykkeri.

Indbydelsesskrift

til

den offentlige Examen i Sorø Akademis Skole
i Juli 1865.

- Indhold:**
1. Nogle Bidrag til Frederik den Fjerdes Historie, af den Bülowske Manuskriptsamling, meddelte af Overlærer J. H. Bang.
 2. Efterretninger om Skolen og Opdragelsesanstalten. Af Rektor, Prof. Dr. Tregder.

S o r ø.

Trykt i V. Røhrs Bogtrykkeri.

**To Breve fra Hertug Ferdinand Wilhelm af
Württemberg til Kong Frederik den Fjerde
fra Aaret 1701.**

**C. Deichmanns Anmærkninger henhørende til
Kong Frederik den Fjerdes Historie.**

I Programmet for 1860, som indeholder Meddelelser fra den Bülowiske Manuskriptsamling i Sorø Academis Bibliothek, findes, foruden nogle mindre Stykker henhørende til Frederik den 4des Historie i hans første Regjeringsaar, en Del Breve fra Hertug Ferdinand Wilhelm af Würtemberg. Disse Breve nødte Hensyn til Rummet mig da at afbryde, inden de alle vare meddelte; idet jeg i Aar benytter Leiligheden til i Fortsættelse af Meddelelser fra den Bülowiske Manuskriptsamling at indhente det forsømte, har jeg troet, at det ikke vilde være upassende i Korthed at give nogle Oplysninger om denne Hertug og hans Familie, som har spillet en Rolle og forekommer paa flere Steder i Danmarks Historie i det 17de og 18de Aarhundrede.

Oldefaderen Friderich af Würtemberg (1557 † 1608) er Stamfader til de forskjellige Würtembergske Linier, i det 3 af hans Sønner stiftede 3 særegne Linier; nemlig Johan Friderich (1585 † 1628) den Stuttgardske; Ludvig Friderich (1586 † 1631) den Mümpelgardske; og Julius Friderich (1588 † 1635) den Juliske; Johan Friderich af Stuttgart havde 4 Døttre og 4 Sønner, af hvilke vi her ville mærke os to, 1) Eberhard den 3die (1614 † 1674), der succederede i Stuttgart, og 2) Friderich (1615 † 1682), der stiftede en egen Linie, som benævnes Würtemberg-Neustadt. Af hans mange Børn maa

jeg nævne 3, nemlig Friderich August (1654 † 1716), Ferdinand Wilhelm (1659 † 1701) og Carl Rudolph (1667 † 1742).

Friderich August succederede Faderen i Neustadt (1682) og efterlod sig ved sin Død 3 Døttre, hvoraf den første Augusta Sophie f. 1691 var gift med en Greve af Hohenlohe. Den anden Eleonora Charlotte f. 1694 siges i Zedlers Universal-Lexicon og hos Hübner at være bleven Abbedisse i Vallø ^{13/5} 1738; men dette maa være en Misforstaaelse; thi paa Medaillen, der er slaaet i Anledning af Indvielsen 14. Mai 1738 nævnes Abbedissen Friderica af Würtemberg, og saaledes hed ogsaa Abbedissen 1742, som kan sees af den Strid, hun havde med Frøken Beülwitz, hvorom Oplysninger findes i Manuskript-samlingen 73, 6. e. Det maa altsaa vistnok være hans 3die Datter Friderica, eller som hun skriver sig Friderique af Würtemberg-Neustadt, der var født ^{27/6} 1699 og i Almindelighed kaldes Stiftsdame i Gandersheim, som blev Abbedisse i Vallø. Da D. Biehl i sine Optegnelser om Christian den 6te beretter, at hun for sit svagelige Helbreds Skyld fik Lov til at fortære sit Embeds Indtægter i det kjære Fædreland, antager jeg, at hun der har opholdt sig i Gandersheim. Hvor længe hun har beholdt Indtægterne, kan jeg ikke sige; men ^{8/8} 1748 antager jeg Louise Sophie Friderica af Holstein-Glücksborg er bleven Abbedisse, og har været det til sin Død 1782. Friderica af Würtemberg-Neustadt finder jeg endnu i Statskalenderen fra 1778 anført mellem Damerne af Ordenen de l'union parfaite, som hun skal have faaet ^{30/11} 1737.

Friderich af Würtemberg-Neustadts anden Søn er Ferdinand Wilhelm, der er født 12. Sept. 1659 og

døde 7. Juni 1701. Det er ham, der har skrevet de Breve til Kong Frederik den 4de, af hvilke jeg har meddelt 13 i Programmet for 1860 og i Aar agter at meddele de 2 sidste. Som yngre Søn af et lidet tydsk Fyrstehus var han henvist til at søge sin Lykke i Krigen, som han derfor ogsaa tidlig lagde sig efter. 13 Aar gammel foretog han sig en Udenlandsreise med sin ældre Broder og opholdt sig længere Tid i Frankrig, hvor han ogsaa allerede i sit 18de Aar (1675) skal have udmærket sig ved Trier. 2 Aar derefter finder jeg ham i dansk Tjeneste i Skaane ved Beleiringen af Christiansstad og Landskrone. I Aaret 1683 under Wiens Beleiring af Tyrkerne og de følgende fire Aar tjente han mod disse som Volontør, men var dog dengang allerede dansk General-Lieutenant og Oberst over Livgarden til Fods. 1690 blev han med 7000 Mand Danske sendt Kong Wilhelm den 3die til Hjælp mod Svigerfaderen Jacob den 2den, der fandt stort Tilhæng i Irland. Ferdinand Wilhelm skal have bidraget meget til Erobringen af flere irske Fæstninger og taget Del i 2 Hovedslag ved Drogheda og Athlone. 1692—97 anførte han de danske Tropper i de spanske Nederlande og udmærkede sig i Slaget ved Steenkirken 1692 og i Flandern 1693, hvorfor han ogsaa blev General over det Hollandske Infanteri og Oberst for Kong Wilhelms Hollandske Garde og 1695 Guvernør over Sluys og omliggende Fæstninger i Flandern. Efter Freden til Ryswick 1697 commanderede han polske og chursachsiske Tropper i Ukraine mod Tyrkerne og bidrog meget til Freden i Carloviz 1699. I Aarene 1699 og 1700 anførte han de danske Tropper i Holsten og bombarderede forgjæves Tønningen. Det følgende Aar drog han til Holland og døde pludselig af et Slagtilfælde

i Sluys 7. Juni 1701. Han var ugift og roses som en tapper, klog og gudfrygtig Herre.

Sidstnævntes Broder, Carl Rudolph af Württemberg-Neustadt er født 19. Mai 1667. Efter at have seet sig om i fremmede Lande, især i Frankrig, traadte han 1687 i venetiansk Tjeneste, hvor han fik et Compagni og deltog i Krigen mod Tyrkerne paa Morea under Fr. Morosini og Greven af Königsmark. Da han udmærkede sig, blev han 1688 Oberst og deltog som saadan i den frugtesløse Beleiring af Negropont, hvor han fik en Kugle i Livet, som han bar paa til sin Død. Det følgende Aar blev han Brigadier og Befalingsmand over de württembergiske Tropper i venetiansk Sold; men gik 1690 i engelsk Tjeneste og traadte ind i det Corps Danske, hvormed Broderen Ferdinand Wilhelm kjæmpede i Irland. Med samme sin Broder fulgte han 1692 til Nederlandene og deltog som dansk Brigadier i flere Slag, som Steenkirken og Lauden. 1698 kom han til Danmark med de hjemvendende danske Tropper, blev General-Major og Chef for 3000 Mand, der skulde gaae til Polen som Hjælpecorps. Da Krigen udbrod 1700, maatte han støde til Hæren i Holsten og bivaane Beleiringen af Tønningen. Efter Freden til Travendal blev han som General-Lieutenant Chef for en Del danske Tropper, der overlodes Engelland og Holland, ^{27/4} 1703 blev han Ridder af Elephanten og tiltraadte 1704 Marschen til Overrhinen, hvor han i Forening med preussiske Tropper under Fyrsten af Dessau stødte til Eugens Arme. I Slaget ved Höchstedt anførte han det danske Cavalleri (Scholten Infanteriet); 1705 var han med sine Tropper i Nederlandene, og bidrog de følgende Aar til Seiren ved Ramilliers (1706), Audenarde (1708) og Malplaquet (1709). Da han 1713 vendte tilbage, blev han

Generalfeldmarschal og virkede i Krigen i Holsten, navnlig ved Tönningens Beleiring, og 1715 i Pommern ved Stralsunds Beleiring. Da den ældste Broder Friderich August døde 1716 den 6. August, succederede Carl Rudolph i Neustadt og tog derfor sin Afsked af dansk Tjeneste 27. Marts 1717. Tyve Aar derefter maatte han ved sin Frænde Carl Alexanders Død overtage Administrationen af de Stuttgardske Lande og Overformynderiet for den unge Hertug, men frasagde sig begge Dele det følgende Aar 1738. Da han 17. Nov. 1742 døde ugift, faldt hans Lande tilbage til Hovedlinien Stuttgart.

Om den Mümpelgardske Linie har jeg ikke noget at bemærke med Hensyn til Danmarks Historie, men af den Juliske Linies Prindser finder jeg et Par i dansk Tjeneste. Julius Friderich havde foruden andre Børn en Søn Silvius Nimrod (1624 † 1662), som ved at ægte Elisabeth Marie af Oels bragte dette schlesiske Fyrstendømme til sin Familie. Sønnen Christian Ulrich Hertug til Würtemberg Oels (1652 † 1704) succederede (1597) sin ældre Broder i Bernstadt. Han havde 15 Børn, hvoraf jeg vil bemærke to. Carl Friderich f. 1690, var Oberst i dansk Tjeneste, succederede 1704 i Oels, som han 1744 overlod til sin Brodersøn Carl Christian Erdman; dennes Fader Christian Ulrich (1691 † 1734) var Oberst i dansk Tjeneste, men da han 1723 blev Catholik, maa han vel være traadt ud af Tjenesten. Sønnen Carl Christian Erdman have vi Breve fra i Manuskriptsamlingen 73, 5. β., hvor der staaer P. D. Wels maa opløses og rettes P. Z. W. Öls 3: Würtemberg Oels. Han er født ^{26/10} 1716, blev 1737 dansk General-Major og Oberst for Livgarden til Hest. Det er ham, Enkefyrstinden af Ostfriesland afslaaer at ægte (Manuskriptsamlingen

73, 5. i.) I August 1746 blev han dansk General-Lieutenant, men traadte i October 1747 i preussisk Tjeneste. Han var fra 1737 Ridder af Elephanten, † 1792. Hans Datter Sophie Friderica Charlotte † 1789 havde været gift med Frid. August af Braunschweig, der arvede Oels efter Svigerfaderen.

Allerdurchleüchtigster Grossmächtigster König
Allernädigster König und Herr.

Wegen *particular affairen* bin ich obligirt gewesen biss auff heüth mich hier auffzuhalten, der Herzog von Gottorp ist noch zu Wismar, ist zu Gustrau und Swerin gewesen, wird diesen Umschlag zu Kiel erwartet. Es wird von vielen Werbungen geredet, so der Herzog anstellen will, es scheint aber, dass ess an Geld fehlet, und weilen der *Succes* vor dem König in Schweden so glücklich gewesen in Liefland, vermuthet man sich einen schleünigen Frieden, zur avantage der Kron *Schweden*, der Obriste *Stund* von der Churbrandenburgische *Artillerie* hatt mihr einige Risse geschickt von *Façon* einiger Mörser sampt dero Lavetten, welcher er meint am besten zu sein, durch die lange Erfahrungheit, zum Gebrauch, Mitt der fahrende Post habe solches an Ew. Königl. Majestät geschickt. Die grosse Treue und *devotion*, so ich vor Ew. Königl. Mayestät hohe Persohn habe, obligirt Mich nichts vor Ew. Königl. Mayestät zu hinterhalten, Soudern auffs wenigste zu *advertiren* wass ich in meinem Gewissen vermeine Ew. Königl. Mayest. Reiche und Lande kan schädlich fallen. Im heraus reysen durch Dero Reiche und Lande, habe mich so unterderhand *informirt* wie Ew. Königl. Mayest. Unterthanen *content* wären gegen

den vorigen Jahren, habe nichts als Klagen und Seüfzen gehöret, und sich beschweret über die harte *procedures* gegen denjenigen so *a la tête des Finances* ist. Nun bin ich *persuadirt* dass Ew. Königl. Mayst. gahr kein Gefallen daran haben, sondern ein gnädiger gütiger Herr seind, der die *Justice* liebet, und dero *Intention* ist die Liebe und *affection* dero Unterthanen zu haben, dan sonst laufft ein *Estat* in grosser Gefahr, wan kein Liebe noch *affection* vorhanden, die letzte *descente* wahr ein schlechte *Probe* von grosser *affection* noch treue, insonderheit da Ew. Königl. Mayst. Landen mitt so gefährlichen Nachbarn umgeben sind, und durch den Travendahlischen Frieden Dero ärgste Feind im Busen *etablirt* ist. Ew. Königl. Majest. Stätte nehmen erschrecklich ab, Ich kan mich erinnern, dass in dem vorigen Kriege *comodement* 1000 Man konte logiren in *Rotschild*, die andern Stätte nach *ulvenant* anjetzo nicht 200 Man, So balden Ew. Königl. Mayst. den Herrn *Totten* die *Finanzen* untergeben, sind die Leütte sehr erschrocken, Insonderheit die Burgerschaft von *Coppenhagen*, weilen er von der alten Noblesse ist, die einen ohnvergänglichen Hass haben gegen die Bürgerschaft von *Coppenhagen* wegen der *Souverainität*, dazu weilen Er sehr *capricieux* ist, ohne Barmherzigkeit, dan diesem Sommer über welcher nicht gleich wolte Gelt lehren, wurde stracks gedrohet seine *charge* zu verlihren und sie davor anzusehen, wofern Ew. Königl. Mayst, sich unterderhand wollen *informiren*, Sie werden es genugsam zu wissen bekommen, insonderheit in Norwegen, und *specie* in *Trundheimb*, dass hatt auch sehr schreyen gemacht, dass man einige *chargen* verkauft hat, so noch nicht *vacant* waren, sondern noch besetzt, Ew.

Königl. Mayst. werden sich erinnern, dass ein gewisser Dobriz welcher *Secretarius* gewesen von Graff Wedel hatte gekauft die *charge* von *Comissaire* Jessen vor 500 Rthr. und hatte schon *qvittung* von Ochsen Moldenitz hatte *offerirt* hernacher 2000 Rthr. der bekam es, der andere der *chagrinirte* sich so sehr, dass seine *Subsistence* genommen worden, dass er plötzlich zu Coppenhagen starb, der *Comissaire* Jessen so die *charge* genommen wahr, reisete nacher Reudsburg, und beschwerte sich, verlangte dass man ihm sein *process* machen sollte, umb sich zu *justificiren* können, es wurde Ihm geantwortet, er sollte sich fortpacken, oder sollte ins Gefängniss gesetzt werden, der Bruder von Otto Persen *Commissaire* in Fünen, hatte gekauft ein Zolners Dienste vor 400 Rthr., man hatt es ihm wieder weggenommen, unter dem *pretext* dass die Zölln verpacht werden, ohne dass man ihm sein Geld hatt wieder geben wollen, worauf der Mensch fast ist *desperat* worden, dergleichen Exempel wären mehr zu *allegiren*, so zu weitläufig fallen würden. Ew. Königl. Mayest. können sich allergnädigst erinnern, wie er durch seine *opiniatretät* verhindert hatt dass die *recroultirung* der Cavallerie und anwerbung der tragoner so späth ist vorgenommen worden, durch die wenige frembde *affaires* so er *conoissance* davon hatt, da er in der Meynung immer blieb, die *Allyrten* könten so viel Cavallerie nicht auffbringen, hernacher wahr die Zeit verlohren, und dass Geld unnöthig *employrt*, da man sonst hätte können *offensive* in Holstein *agiren*, wan alles zu rechter Zeit wäre im stande gewesen, wie mihr der General-Major Ranzaw vortrug, dass allemahl wan Krieg wäre die *Noblesse* in Dennemark mussten *fourniren*

zwey Regimenter Ritter Pferd zu 1000 Pferd (Mann) auff ihren Kosten, und ich damahls solches Ew. Königl. Mayst. schrieb und *pressirte* darauff weilen es die Noth erforderte, gab er dem General-Major Ranzau eine *reprimende*, welchen Brief ich in *original* gesehen und schrieb darin, dass solches weder seine noch ihre Güter *accomodirte*, daraus konte ich nicht sehen, dass er so zelé vor Ihr Majest. Dienste wahr, wie er es Ew. Königl. Mayst. vorbilden will, sondern mehr auff sein *particular Interesse*, dass ist gewiss, dass all dasjenige was Ew. Königl. Mayst. ihm im Vertrauen sagen, solches stracks kundbahr wird, dan er nicht schweigen kan, sondern solches gleich seiner Tochter und Verwandten widersaget, und seiner Schwester Sohn der junge Sehstett so zur See dienet, und sich berühmt, dass er Ew. Königl. Mayest. zu alles *disponiren* kan, der junge Sehstett ist so *etourdy*, dass er solches wieder aussbreitet, und so unverständlich dass er sich beklagte, dass er sich bissweilen verkleidet hatt, in den *Cotty* Häusern, umb zu hören, was man von seinen *oncle* sagte, er klagte dass er nirgends nieh was gutes von ihm gehöret, dass können Ew. Königl. Mayest. versichert sein, dass sein but oder Zweck ist, die alte *Noblesse* wieder hervorzubringen, alle frembde zu vertilgen, die neue *Noblesse* und Burgerschaft *en Canaille* zu *tractiren*, ich kan mich noch erinnern wie der Gottseelige König so *jaloux* wegen der *Souverainität* ist gewesen, und werden Ew. Königl. Mayest. noch viel Schrifften und *Memorien* von dem Gottseligen König deswegen gefunden haben, welches das beste Kleinod ist, so Ew. Königl. Mayst. noch haben, welches wohl in acht zu nehmen, bey der Flotte hatt man die *Noblesse* schon zimblich eingepflanzt, so

theils nicht allein sehr Jung noch, sondern noch wenig *experienz*, wan Sie bey der *Landsmilice* solches auch vollführt haben, mitt Einsetzung der Dänischen *Officier*, so ist ein guter Anfang die *Souverainität* zu *sapiren*, Ew. Königl. Mayest. wissen, wie er diejenige *brusquirt*, so einige *projecten* gemacht auff 20 Tonnen Hartkorn eine *legge* zu machen zum Landvolck, aus Furcht es möchte seine Güter *incomodiren*. Ich beteure hoch, dass ich solches aus ganz keiner *passion* noch Feindschaft schreibe, sondern bloss als ein treuer Diener, ich solches nicht habe verschweigen können, dan *en mon particulier* ich ihme *obligation* habe, sonsten habe alzeit diejenige *estime*, so ich versichert wahr die Ew. Königliche Mayest. nützliche Dienste thun können. In wärender *Campagne* haben mir Ew. Königl. Mayest. schriftlich versichert wie Ew. Mayest. *estime* vor Mr. Plessen hätten, und solches hernacher in dero Krankheit mündlich versichert, Ew. Königl. Majest. *consideriren* nuhr wie Pless zu den Finanzen kam, in was *deplorablen etat* Sie waren, die Tonne Hartkorn wurde verkauft vor 10 à 15 Reichsthaler, In wenig Jahren kam sie wieder bis 40 à 50 Rthr., und das ganze Land wahr *content*, ohngeachtet dass er ein frembder, wahr beliebt von allen Einheimischen, und ausländischen, die *depencen* waren doch gross bey Gottsel. Königs Zeiten, viel *extraordinari* Unkosten, Man hielte ehe mehr als weniger Truppen, die *bombardirung* von *Ratzeburg*, der Vestungsbau von *Rendsburg*, Ew. Mayest. reyse, Beylager, die *Ambassade* in Holland, *consumirten* viel Geld. Ich will hoffen Ew. Königl. Mayest. werden nicht übel aufnehmen, dass ich Ew. Königl. Mayst. mitt einem so langen schreiben *incomodire*, aber daraus er-

sehen Sie meine *sincere* und beständige *devotion* vor Dero wohl Ergehen.

Zu Dero Hohe Hulde und Gnade mich Allerunterthänigst empfehle

Hamburg, den 4. Jan. 1701.

Ew. Königl. Mayest.
Allerunterthänigster treu
gehorsamster Diener

Ferdinand Wilhelm, Herzog v. Württemberg.

Allerdurchleüchtigster Grossmächtigster König
Allergnädigster König und Herr.

Berichte Ew. Königl. Mayest. in aller Unterthänigkeit, dass nach Dero allergnädigstem Befehl, mich habe eyferig angelegen sein lassen, den *Staaht* dahin zu *disponiren*, umb Ew. Königl. Mayest. Unterthanen verstaten die freye *commercie* im Fall von *Ruptur* mitt der Kron Franckreich, worauff endlich der Rath *Pensionarius* mihr geantwortet hatt vom 1. Majo, nach dem Sie vermeynen dass sie alles gethan, was man von ihnen *pretendiren* kan, umb Ew. Königl. Mayest. Freundschaft zu gewinnen, So haben Sie doch zu weisen, dass an den *General Staden* nicht fehlet, haben sie abgestanden von den *commerciën* mitt Franckreich, und haben den 30 April *ordre* gegeben an den *Residenten Goos*, Ich vermuthe anjetzo werden Ew. Königl. Mayest. solche grosse *avantage* nicht länger ausschlagen, indeme es Ew. Königl. Mayest. eygene *Interesse* ist, zu *conservirung* Dero *Estat* und Religion, dan wan die Kron Franckreich solte in *possession* bleiben von den Spanischen Niederlanden, und ganz Spagnien *gouverniren* und nach seiner *disposition*, so wird Holland Gefahr lauffen in einer kurzen Zeit, unter der Fran-

zösische Botmässigkeit zu kommen, welches anjetzo die Nordische vor Mauer ist. Ich kan mich nicht einbilden, dass ein treuer Minister solche Conditiones auszuschlagen Ew. Königl. Mayest. rathen kan, die *compensation* mitt der Schuld von Holland und *en particulier* die Schuld mitt der Statt Amsterdam, gegen die *pretensiones* von Ihr Mayest., welche so lang sind *tractirt* worden, und sehr *difficil* waren, vor Ihr Königl. Mayest. Troupen bekommen Sie ein grosses Geld, eine *raisonable Subsidien*, die *compensation* Schulden ist über drey Millionen Gulden klare *obligationes*, gegen *pretensiones* welche man vor diesem vor ein geringes Geld hatt abkauffen können, und *cediren* wollen. Was sonst in *publicq affairen* passirt, so wird noch *continuirlich* an den Gränzvestungen gearbeitet an den *fortificationen*, und arbeiten täglich 12000 Man, der Landgraff von Hessen überlasset auch 2 Regimente zu Fuss. Man ist auch in *Capitulation* begriffen mitt den Herzog von Ölss, welcher *offerirt* 2 Regimente zu Fuss, 1 Regiment zu Pferd und 1 Regiment tragoner in 3 Monath zu liefern, ingleichem der Graff von *Solms Braunfels* in 3 Monath zwey Regimente zu Fuss, der König in Franckreich hatt ein *Placeat publiciren* lassen, umb die *commerciën* nicht zu *turbiren*, dass er Freyheit geben an den Englischen und Hollandischen Schiffen, wan gleich es zur *Ruptur* kommen sollte, dass sie können 6 Monath frey ab und zu reysen, haben auch unterhand der Statt *Amsterdam* zu verstehen gegeben, wan es gleich sollte zur *Ruptur* kommen, dass sie sollten alzeit Freyheit haben zu *negotyren*, dan Franckreich suchet alle wege die *commerciën* beyzubehalten, umb desto besser ihre Wahren loss zu werden, und Geld davor haben. In 14 Tagen werden die *Campements* formirt werden, ein Lager

wird zu *Bergen op Zoom* sein, das ander bey *Nimegren*, und das dritte in *Flandern*, die Franzosen werden gegen den 20 May auch *campiren*, Sie machen eine grosse Linie umb *Antwerpen* vor das *bombardiren* zu decken.

Zu Ew. Königl. Mayest. hohen Gnade mich allerunterthänigst empfelend

Stuys, den 5. May 1701.

Ew. Königl. Mayest.
Allerunterthänigster treu
Gehorsamster Diener

Ferdinand Wilhelm, Herzog v. Württemberg.

P. S.

Allergnädigster König und Herr.

Die grosse Treue und Eyffer, so ich vor Ew. Königl. Mayest. Dienste habe, verbindet mich was mihr zu wissen kompt, Ew. Königl. Mayest. zu eröffnen, lebend der Hoffnung, dass Ew. Königl. Mayest. solches werden *mesnagiren* auf dass ich darff *continuiren*, Ew. Königl. Mayest. zu eröffnen was zu Dero Dienst ist, In Holland haben Sie die *copey* von *Project* bekommen, so Ew. Königl. Mayest. haben an *Chamilly* gegeben, sie haben auch von Ihre Geheimbde *correspondenz* erfahren, dass *Chamilly* hatt darauff *ordre* bekommen vom französischen Hoffe zu *offeriren* 200 tausend Reichsthaler, aber zugleich die *tractaten* zu *traisniren* und aufzuhalten auff dass man nicht schliesse mit den *General Staden*, sondern weilen Franckreich *negotyrt*, und starck auff den Frieden treibt mit Schweden und Pohlen, als hat der König von Franckreich *ordre* gegeben am französischen *Ambassadeur Chamilly*, die *Negotiation* die er mitt Ew. Königl. Mayest. hatt angefangen aufzuhalten den Schluss so lang als mög-

lich, daraus kan man klar sehen, dass wofern Franckreich Schweden Freundschaft kan haben und Ihre *Allience*, Sie alzeit werden Ew. Königl. Mayest. *Allience* vorziehen, und solte Schweden Friede bekommen, so solten sie hier in Holland alles thun umb *Sweden* zu gewinnen, als dan hätten Ew. Königl. Mayest. *mesures* sehr übel genommen, und würden die grosse *avantageuse offerter* alle verliehren. Man hatt auch gewisse Nachricht dass *Tott* und Graff *Revenclau* von Franckreich gewonnen sein, *Tott* hatt *Chamilly* versichert, dass aus dem *Tractat* mitt Holland nichts werden wird, dergleichen hatt er sich auch gegen dem Kayserlichen verlauten lassen, hatt sich auch berühmt, dass er so viel *Credit* bey Ew. Königl. Mayest. habe, dass er so viel *difficultäten* will machen, dass es Holland so schwer soll vorkommen, dass sie es nicht eingehen können. Als habe solches zur Nachricht Ew. Königl. Mayest. wollen *advertiren*, auf dass Ihre Königl. Mayest. Dero *Mesures* darnach nehmen können.

Anmerkninger henbørende til Kong Frederik den Fierdes Historie. Af Cancelliraad Carl Deichmanns Optegnelser, som var i sin Ungdom Page og Hofjunker hos Høistbemeldte Konge. (Afskrift af Bülow's Manuskriptsandling N. 64. 1. Zorn's Haandskrift, men meget ucorrect.)

Den første fødte Enevolds Konge i Dannemark, af maadelige Kræfter havde et Meen ved Fødselen af en meget tynd og smal Hals. Hans Hovmester var Geheimeraad Michael Wibe, som døde i Majo 1690. Moleswoort, som ei sparede de Døde, havde og noget at sige paa denne Mand og hans Omgang med denne Herre. Vel muelig at han ikke blev underviist i de lærde Sprog og andre Viden-

skaber, hvormed Sindet besværes, men at man endog skulde (have) holdt ham fra Statsvidenskaber, er ikke troligt, i det mindste var han vel beløben i Historierne. Der har været mange store Regenter og andre berømmelige Mænd, uden at være enten lærde eller kyndige i Videnskaberne. Man erindrer sig Kong Hendrik den fjerdes Ord, naar han taledede om sig selv og hans Ministre.¹⁾ Kong Ludevig den fiortende den store havde ingen Studier, Mazarin beskyldes for at have holdt ham fra Statsvidenskaberne, paa det han desto bedre kunde styre alting selv, ingen nægter at han jo alligevel var en stor Regent, den navnkundige Marlbourg, ligesaa stor Statsmand som General, havde hverken Lærdom eller Videnskaberne, som Burnet beretter: Troeligt siden Ludevig den fiortende var forsømt i sin Ungdom, (han) derfor drog Omsorg for at hans Søn Dauphin blev oplært saavel i de lærde Sprog som i alle andre Videnskaber af de lærdeste Mænd i Riget. Vores Etatsraad Römer informerede ham i Mathematiken fik ofte Breve fra ham, som fandtes hos Biskop og Confessionarius Lindtrup det er troeligt man beladede ham for meget. Madame Maintenon i et af sine Breve til Me de Vantadour, som blev betroet Kong Ludevig den femtendes Opsyn, giver hende Raadføring i det 109 et 115. Eders Optugtelse maae ikke være skinnende, at Eders Fortieneste maae sigte hen til det tilkommende; intet at lære ham, som giver

¹⁾ vid. det Skudsmaal Cardinal d'Ossat giver Cancellier Sillery i det CXCIV Brev, hvorved la Houssay gjør denne Anmerking, at Hendrik den fjerde pleiede at sige, at han med sin Cancellier (Sillery) som ikke forstøed Latin, og hans Connetable (Montmorency) som hverken kunde læse eller skrive, kunde han bringe de vanskeligste Affairer til en lykkelig Ende.

ham mindste Tvang o. s. v. — Den afdøde Dauphin vidste allerede da han var 5 til 6 Aar 1000 latinske Gloser, og ikke een da han blev sin egen. Hvad som oven er meldt om Kong Friderick den fjerdes Oplæren, berettes i Allgemeine Welt Hist., men contradicerer sig selv, da foran Pag. 637 staaer: Kronprintz Friderich welcher unter der Oberaufsicht des Gehr. Michael Wibe sich in allen Künsten und Wissenschaften geübet hatte.

Han reiste udenlands under Hans Hendrick v. Ahlefeldts Opsyn, dog incognito, under Navn af Greve af Schaumborg. De italienske Printser, søge ved et saa kaldet *Mezzo ceremoniale* at tilbringe sig adskillige Fordeele af dem som indfinde sig incognito. Det *Ceremoniel* som blev brugt ved denne Begivenhed, findes i Weislers Reisebeskrivelse i det 42de Brev.

Det er tilforn meldt (nemlig i Deichmans andre Optegnelser) den Ulykke som tildrog sig med Kong Christian den 19. Oct. 1698 paa Jagten, fra hvilken Tiid han meget og daglig aftog, og spaaede sig selv et, ikke langt, Liv. Troeligt at Kronprindsen fra den Tiid af tog Deel i Staatsaffairene besad og Høyeste Ret i Martii 1699.

Uenigheden med Hertugen af Holsten havde allerede begyndt tilforn. En fortrædelig Affaire for Dannemark, da Hertugen ligesom trodsede det Danske Hoff. Fiændtlighederne vare allerede begyndte, men bleve indstillede ved Mæglere, som dog intet kunde udrette, troeligt at baade Sverrig og Hertugen betiente sig af Christian den Vtes Svaghed. Da denne Konge døde ville Kong Friderick den fjerde strax gribe til Vaaben, det forrige Ministerium og *Conseil* holdt det ikke raadeligt, at bryde saa hastig haabende at Sagen i Mindelighed kunde bielægges, maaskee og saa forud da allerede, hvad da forestod i den syd-

lige Deel af Europa, som strax brød ud. Kong Friderick som en ung Herre, stoelende paa den *Alliance* mellem Dannemark, Russland og Saxen, taaede ikke de mange Oppositioner der fortælles at han i *Conseillet* klappede sin Hund Soldan med de Ord: Soldan! Kriegen skal gaae for sig, hvorfor baade Güldenløve ¹⁾ og Pless fik deres Afskeed den sidste var baade en stor Staatsmand og en stor *financier*, som bragte de Kongelige Indtrader i den rette Orden, og ilde var det han blev taget fra dette *Departement*. Begge forføiede sig til Hamborg, men den sidste kunde dog ikke undværes, og nogen Tiid derefter blev brugt i *Affairer* i Engelland og Holland.

1700 den 5 April skeede Salvings Acten, da Dronning Lovise ogsaa blev salvet og kronet, som var efterladt med Dronning Charlotte Amalia.

Hvorledes Udfaldet blev med denne Krig, behøves ikke her at anføres. Mærkeligt dog at de kronede Hoveders *particulair* Fortrydelse skal have Indflydelse i de *particulair(?)* *Affairer*. Er det rigtigt hvad Lamberti beretter, skal Kong Wilhelm af Engelland glædet sig over Udfaldet, fordi Kong Friderick den fjerde skal over sit Tafel have ladet disse Ord falde: At Kong

¹⁾ Da Güldenløve blev afskediget som Stadtholder i Norge, blev Etatsraad Gabel som havde været Envoye ved det berlinske Hof vice Stadtholder. Den første af den Titel; thi de forrige Vice Stadtholdere vare det virkelig, siden der desuden var en virkelig Stadtholder, men nu bleve vice Stadtholder(e) da der ingen virkelig var. Det syntes som han ikke var dette Arbeide voxen. Den unge Güldenløve, som reiste med Kong Friderick den 4de til Norge, spøger ofte med ham; troeligt dette til deels har givet Anledning til Slotslovens Oprettelse. I den gamle Güldenløves Fravær, blev undertiden holdt Slotslov, af visse dertil udnævnte.

Wilhelm havde ikke meget at sige i Europa, siden der var saa liden Eenighed imellem ham og Parlamentet, i Anledning deraf skal Kong Wilhelm have sagt til Marquis de la Fouvet, som var Dannemark hengiven, og som var gaaet i Kong Augusti Tieneste, at han skal viise Dannemark, at han dog formaaer noget i Europa.

Sammesteds (*Memoires de Lamberty*) staaer og en Project af en fra Rochelle, hvorledes den danske Flaade kunde ruineres ved Bombardering, men da den Svenske Minister Lillienvorth foragtede det, gik han over til Dannemark og aabenbarede det, og paa fandt Pramme med Batterier paa, og svære Kanoner, som spillede lige med Havbrynen.

Lamberty frembringer meget efter (ofte?) Fortælling(er), som man (har) Aarsag at tvivle om: ex. grat. at det skulle være fremsadt i det Kongl. *Conseil* efter Greve Chamillis den franske *Ambassadeur* ved det Danske Hof, om at arrestere den Svenske *Envoje*. Iblandt adskillige Opmuntrings Breve indkom og den 15 Aug. 1700 om Frie-hed for Bønderne for Vornedskab, hvis de sig mod Fienden mandelig udviiste, som siden bedre blev sadt i Værk. ¹⁾

1704.

Den 16 Febr. Plakat om en Slotslov i Norge.

Kongens Reise til Norge.

May d. 14 reiste Kongen til Kiøbenhavn

— 29 gik ombord i Fladstrand.

I Kongens Suite var:

1, Feltmarskalk Wedel, 2, General-Admiral Gyl-denløve, 3, Grev Carl v. Ahlefeldt, 4, Geheimeraad

¹⁾ Arnt. Bernt. Dannem. fr. Herl. p. 47. at Christian den 4de Ao. 1634 vilde have Vorned Rettigheden ophævet, men kunde ikke trænge igjennem.

v. Lente, 5, Geheimer. v. Ahlefeldt, 6, Hofmarskalk Hahn, 7, Ober *Secretair* Wibe, 8, Ober *Secretair* Sehestedt, 9, Kammerherre Eichstedt, 10, Etatsraad Adler, 11, 12, 13, Kammerjunker Klenow, Tønsberg, v. Osten, 14, Liv *Medicus Doct.* Woltsen, 15, Mons. Lüders med andre Hofbetjente. Mons. Hübsch som siden blev Kammerjunker. Fra *Cancellie Collegio* (Danske) Mons. Klog, Böchmann, Tydske *Cancellie* Mons. Wenke, fra Krigs-*Cancelliet* Harder og Moritzen, fra Rentekammeret Kammerraad Næve Rasmussen og Hannemann for General-*Commissariatet* Seidelin, Den 30te ankom til Friderichstadt.

Juni den 3die . . . til Friderichshald, den 6te til Hafslund og til Moss, den 7de til Christiania, den 8de prækede Biskop Munk i Slots Kirken for Kongen fandt megen *Approbation*. Kongen logerede paa Aggershuus Slot.

Den 11. blev Slotsloven første Gang aabnet i Kongens egen Nærværelse paa Aggershuus i de ovenmeldte Ministres Nærværelse og de dertil *Committerede*, alle tilladte at gaae ind i et dertil indrettet Værelse. Klokken 10 Formiddag indfandt Kongen sig, efter(at) enhver havde indtaget sin Plads, leverede Kongen Ober *Secretair* Wibe et Papier, indeholdende den Tale som passede sig paa denne Indretning, hvorefter Tilhørerne bleve udviiste, og inden lukte Døre *Instructionen* for Slotsloven af Wibe oplæst, som var forfattet samme Tiid, som ovenmeldte Plakat 1704 d. 16. Fbr. udi hvilken de *Committerede* vare benævnte, nemlig Geheimeraad og *Vice* Stadtholder Frid. Gabel, Ridder, Etatsraad Friderich Stockfleth (tituleres et andet Sted Conferentzraad) Justitiarius i Oberhofretten, NB. var død nogle Uger tilforn(a), General-Major Hans Ernst Fritschler, Ridder, Etatsraad og

Stiftamtmand over Bergens Stift Matthias Tønsberg, Justitzraad og Amtmand over Bradsberg Amt Hendrik Adler, samt en *Secretair*.

1) at skulde holde ugentlig 2de *Sessioner* paa for-
bemeldte Sted:

Instr. Indhold: 1) at *maintenere absol. domini-
nium*. 2) at holde Undersaatterne i deres vedbørlige
Lydighed, beviise dem al Hoflighed og Beskedenhed an-
høre[r] deres Klager 3) anmelde alt det som er mod
den Kongl. Interesse. 4) at spare Undersaatterne den
lange Reise til Dannemark skal de *adressere* sig til Slots-
loven. 5) *Secretairen extrahere* alle *Supplicationer*,
at der intet handles mod Lov og Forordninger. I fald
Dispensation behøves *remitere* det til Kongen. Alle
Justits Sager henviises til rette *forum* 6) at see dem
straffet som opvikle Undersaatterne til Processer. 7) at
antage sig fattige(s) Sager, give dem *Beneficium pau-
pertatis etc.* 8) Have Indsigt med Embedsmænd og Be-
tientere, at kunde *suspendere* om Forseelse var begaaet; af
større Betydenhed remittere det til Kongen. 9) Da mange
civile og *militaire* Sager ere med hinanden *connecterede*,
da skal nu værende General-Major Fretzchen tage til sig
3de andre *militaires*, ingen ringere end Oberst-Lieutenant,
for med de andre at *conferere* og *votere*, blive de begge
lige, *va at referendum*. 10) om Stædernes Opkomst,
Negotie og *Manufacturer*, *Correspondence* med *Com-
merce-Collegio*. 11) at hindre Underslæb i de Kongelige
Indtrader. 12) at befordre *Gevæhr fabriker*, Krudtmøller,
Beeg og Tiære, 13) bekymre sig om Bergværker, flittig
erkyndige sig med Berghauptmand, 14) om Brandordning.
15) flittig Øiemeed have med Naboer Riget om deres
Tropper, Fæstninger, især ved Gottenborg og Marstrand etc.

16) gaae den *commenderende Cheff* tilhaande, 17) da Sverrig nu bestandig holder en Escadre Krigsskibe i Gottenborg, som hindrer *Communication* med Danmark, da at udfinde en *fond*, hvoraf efterhaanden kunde bygges Krigsskibe, Fregatter Gallejer o. s. v. 18) over alting skal ordentlig *voteret* og hvad *per majora* sluttet skal under Kongens Navn og Signet udfærdiges, og af Stadtholderen eller den *presiderende* underskrives, og af *Secretairen para[gra]phes*, 19) hver Uge eller 14 Dage *refereret* Kongen, hvad passerer i Nødstilfælde ved *Courerer*, 20) Ober-Hofretten bliver i den Stand, som da var indtil videre o. s. v.

Derefter bleve de fra Undersaatterne indløbne *Suppliquer* og *Memorialer* foretagne *deciderede* og afgiorde.

Juni 12 gik Reisen til Bragnæs, siden til Sølvværket Kongsberg- Sneen laae endnu paa Fiældene.

— 13 reiste til Gruberne. Kongen steg need i Christian *quintus* 26 Favne dyb, men gik strax tilbage igjen.

— 14 Til Bragnæs. D. 15 Søndag hvilede.

— 16 til Vands til Horten, derfra til Tønsberg. Vandreisen skeede i Stadtholder Gabels Jagt. I Gyldenloves Journal

Le roi fit tout cachement dans le Yagt du S. Gabel, qui etoit accomodé fort joliment, en quoi l'on reconnut particulièrement le génie et le gout du maître de ce bâtiment, c'est, que dans une petite chambre, qui avoit 4 pieds de Hauteur, il n'avoit pas laissé de faire en sorte, que le Roi trouva ce qui est du à sa qualité aussi bien qu'au chatteau de Coppenhague, je veus dire, qu'il avoit fait suspendre à la place où se devoit mettre le Roi un Dais de beau velour rouge,

qui bien, qu'il n'avoit qu'une aune de long et une demi de large, et qui couvroit la moitié de son visage, ne laissoit pas d'être un Dais, comme il arrive souvent aux grands, que leur grandeur leur est à charge. Le Roi trouva aussi que cet ornement l'incommodoit, et le fit oter, mais dès que le Roi fut sorti du Yacht, M. Gabel qui sait mieux que personne ce qui est du aux Rois, le fit remettre, et la meme chose se passa par plusieurs reprises, jusqu'a ce qu'en fin, par la longueur du Voyage, le Ceremoniel fut negligé.

Juni d. 17. Spisede paa Jarlsberg, gik til Laurvigen

— d. 18. til Stavern, om Eftermiddagen besaae Canonstøbninger

— d. 19. til Helgeraaen, derfra til Borrestad, tilhørende General-Major Arnhold, om Eftermiddagen til Fossum Jernværk, tilhørende Burtling, saa meget berømt i Dannemark, forblev om Natten i Borrestad.

— d. 20. til Kragerøe, 21. til Risør, derfra til Arndal d. 24. til Christiansand.

Juli d. 5. til Flekkefiord 8. til Stavanger, d. 10. logerede Kongen i Carmsund hos Tormodus Torfeus, d. 12. til Bergen, hvor Kongen ved Breve blev underrettet om Grevinde Vierigs Død, den 13. i Kirke, d. 14. kom Kongen ikke ud. d. 26. til Trondheim.

August d. 5. fra Trondheim, d. 30. forlod Norge, d. 31. gik i Land ved Fladstrand.

Sept. d. 4. om Aftenen til Friderichsborg, hvor Dronningen med Hoffet ikke var Kongen forventende. Denne arbeidsomme Konge tog alting i Øiesyn, endog alle de Stæder, som *Vice* Stadtholder Gabel førte ham til, enten for at bygge Fæstninger, Bergværker etc. Han hørte

taalmodig alle Undersaatternes Klager, lod Militien overalt mønstre for sig, General-Admiral-Lieutenant Gùldenløve var med paa denne Reise, formiddelst Sæbvæsenet, *Enroullering* etc., hvorover var sadt en *Commission*; han sad med Kongen i en *Chaise*, saa det er ikke rigtig at denne Konge passerede til Hest Reisen, som hans Fader, som Algem. Welt Hist. beretter, Gyldenløve har selv beskrevet denne Reise paa Fransk ¹⁾. Stadtholder Gabel fandt ikke hans *Approbation* ved mange Leiligheder giver (han) tilkiænde sin Misfornøielse, og ansaae ham ikke en saadane *Charge* mægtig.

1706.

Da *Actionen* ved Ramillies tilføiede de Danske Trupper megen Berømmelse, og neppe tilforn bleve erindrede, endskiøndt de overalt i *Successions* Kriegen gjorde god Tieneste, saavel i Brabant som i Italien, Ungeren og Tydskland, da, uagtet man har derom adskillige Relationer, syntes det værd at anføre, hvad de danske Tropper udrettede i denne mærkelige *Action*, en af de store og fordeelagtigste i denne Krig, og samle paa et Sted, hvad ellers Stykkeviis er udkommet.

Da Hertugen af Marlborough den 25 April 1706 var ankommen til Holland, blev straks resolveret at samle Tropperne i Tanke at lokke Fienden til en Bataille. De Danske som havde meget tilgode af deres Sold, vægrede sig at marschere, indtil de bleve betalte, og dette

³⁾ Originalen af denne Journal leverede Stadtholder Ranzau Kong Christian d. 6te 1733 i Laurvigen, og da Kongen fandt Behag deri, og lod tilkiændegive, at han nok ville beholde den offererede Ranzau den selv den 3die Sept. 1733 i Laurvigen, som Kongen tillod ham.

rygtedes endog til Fienden. Marlborough hindrede ikke dette Rygte, men for ikke at savne dem, udvirkede at ikke allene de 20,000 Gylden, som Provindsen Grønningen var pligtig, blev dem udbetalt, men endog lod uddeele blant dem store Summer, for at opmuntre dem, men dog ganske hemmelig.

Den 9de Maj reiste han til Armeen, og ankom der den 12te. Armeen stoed da ved Tongren bestaaende af 60 Batalljoner og 91 Escadroner, de Engelske og Danske vare endnu ei ankommen, men fik Ordre at haste saa meget mueligt var.

Den 19de havde de Franske allerede passeret Dyle Floden og som da vare de *allierede* meget overlegen, bestyrkede med alle deres Garnisoner, var Hensigten at angribe de *allierede* førend de havde *conjungeret* sig med de Engelske og Danske, i Særdeleshed da de saa god som vare forvissede, at de sidste nemlig de Danske ikke paa nogen Maade ville marschere, saa denne Omstændighed ved de Danske Trupper var den fornemste Aarsag paa de franskes Side til i at indlade sig i denne *Action*, Marlborough hastede og at dette maatte skee, førend Marchallen Marson kunde komme de Franske til Hielp.

Udi Europas Fama 51 Theil pag. 161 staaer en *Relation*, som skal være skrevet fra en fornem Dansk *Officer* til den Danske *Ambassadeur* ved det *Vienske* Hof, skrevet med en meget net Stil i det Franske, men der oversadt paa Tydsk, uden al Tvivl af den baade kiekke og lærde General *Lieutenant* Johann Ranzau, som døde. Den 22. Maj ankom Hertugen af Würtemberg, General Majoren (sc. Jørgen Ranzau, han som siden commandede paa Skaane 1710) Brigadier Uttervig og General

Lieutenant Johan Rantzau med det gandske Danske Rytterie og 2de Bataljoner Fodfolk under General *Lieut.* Schütze og Brigadier Schwerze, som stødte til den Hollandske Armee, efter at de andre Bataljoner nogle Dage tilforn allerede havde *conjungeret* sig med dem, de fordoblede deres Marsch fra Venlo af, og 10 Dage efter hinanden uden at hvile stedse fuldført deres Marsch, da Marlborough skrev at han allene ventede paa dem for at gaae an paa Fienden, som og skeede Dagen derefter den 25de Maj første Pintse Dag.

Paa den fiendtlige rette Fløj commenderede *Marechal* Villeroj og Greve af Guiscard, paa den venstre Fløj Greven af Aris, Chur Fyrsten af Bajern, som Chef over den heele Armee. De *Allieredes* bestoed af Engellændere og det Danske *Infanterie*. Den venstre af Hollandske og 8 Regimenter Dansk *Cavallerie* med et Regiment *Dragoner* af 1000de Mand som stode i den 3die Linie for at *soutenere* samme venstre Fløj, men som de franske vare meget talrigere, og det Kongelige Huus befandt sig paa denne Side, saa blev de *allieredes* venstre Fløj skildt ad, og 6 til 7 Regimenter kast over Ende. I denne Tilstand førte Hertugen af Würtemberg og Johann Rantzau de 21 danske *Escadrons* noget lidet hen paa venstre Side for, at falde den fiendlige højre Fløj i Flanken, hvor alle Trupperne af det Kongelige Huus vare, de Danske maatte først udstaae heftig Fyring af det Franske Infanterie som stode i Krattet, men saa snart de havde passeret et Morads skeede Angrebet paa begge Sider paa det hæftigste. Brigadier Utterwig blev strax, som meget blev beklaget, paa begge Sider maatte nogle *Escadrons* vige for hinanden. Endelig bleve de franske gandske bragt i Uorden. Johan Rantzaus Regiment havde den Lykke, at erobre

de franske Grenadiers Pauker, han selv en Standart, og i alt erobrede det Danske *Cavallerie* fra den franske *Garde* 5 Standarter og 11ve Faner, som de øvrige fratog Fienden.

De *Allieredes* høire Fløi kunde ikke med synderlig Fordeel udrette noget, formedelst en dyb Morads, men saa snart den venstre Fløj var bleven færdig med den fiendlige høire Fløj og *General* Overkerk havde *deta-cheret* nogle Trupper af Infanteriet paa fiendens venstre Fløj, retirerede sig Grev Aris, og Fienden forfulgt etc. Siden berømmer Johan Ranzau meget Dragoner Regimentet, som holdt sig overmaade tappert, som afslog 3de Regimenter af de Kongl. Huustropper, af de Danske fandtes 1200 Døde og blesserede, det bør anmærkes, at formedelst det hastige Angreb, for ikke at give Fienden Tid til, at fuldføre sin *disposition*, at der ikke var nogen ret *ordre* til at slaee, da enhver Cheff gjorde de bedste Anstalter han kunde.

De Danske Hielpetropper i denne *Action* beregnes til p. p. 12000 Mand af *Cavallerie* og *Infanterie*. Høyer tilskriver Hertugen af Würtemberg og *General Lieut. Scholtens disposition* meget, men Scholten veed ieg ikke rettere stoed paa den høiere Fløi, da derimod Johan Ranzau stoed paa den venstre, Fast alle ere eenstemmige i, at tilskrive det danske *Cavalleries* besynderlige Tapperhed og kloge Angreb denne *Batailles* lykkelige Udfald.

General Staternes *deputerede*, saavel som de commenderende *Generaler*, kunde ikke noksom rose og takke de Danske for deres udviiste Tieneste.

Kong Friderik den 4de betegnede i sit Svar til Hertugen af Würtemberg af 12 Juni 1706 sin store

Fornøielse over sine Troppers Anførsel. Hertugen af Marlborough skrev selv til Kongen et forbindtligt Brev, som faldt i Fiændens Hand, skrev atter den 29 Maj 1706, hvori han betiener sig af dette Udtryk: at det er i særdeleshed Deres Majestæts Tropper, som saa vel have *distingueret* sig i Bataillen, og som derved har erhvervet sig saa megen Ære, og siden roser Hertugen af Würtemberg og de andre Generals Personer, og i Anledning af hvad samme Hertug af Marlborough havde tilmeldt Dronning Anna, var det at samme Dronning tilskrev Kong Friderick det mærkelige Brev om hans Troppers brave Forhold, Lamberty mener at der var en anden hemmelig Anledning til disse Breve, nemlig for at indtrække Kongen i en *Garantie* for den hannovrske *Succession* til den Engelske Krone.

Formeddelst denne fatale *Action* for de Franske, geraader den danske Minister Ghr. Meierkrone der som *Envoye extr.* havde i 27 Aar været ved det Franske Hof og var vel yndet, i fortrædelige Omstændigheder; thi da han paa tilspørgende havde forsikret, enten at de danske Tropper ikke ville marschere, eller og formeddelst deres *quarterers* langtfraliggende ikke kunde indtrefte saa hastig, og det derefter blev besluttet at angribe de *allierede*, førend de Danske kunde *conjungere* sig, saa var det naturligt at dette maatte opvække megen Fortrydelse ved det Franske Hof, især da disse Tropper gjorde det meeste til *Bataillens* Forliis, som havde saa vigtige *Suiter* efter sig. Meyerkrone blev meddeelt Pas, og tillige betydet, inden 8te Dage at være ude af Frankrige, Meyerkrone med sin Frue og Følge, som havde en *Escorte* af 50 Mand blev den 1 Octb. angrebet paa Veien til *Ruremond* af et fransk Partie af 300 Heste, commenderet af

den franske Partiegænger Maguinets¹⁾ og blev nogle paa begge Sider. Mejerkrone troer (jeg) ikke var i Vognen, maaskee han havde en Mistanke om hvad forestod, men hans Fætter Nummesen som *Cavalleer* sad i Vognen hos hans Frue, som blev *attaqueret* af Maguinets og da han blev skudt, sprang Mad. Meierkrone af Vognen, raabende at hendes Mand var myrdet, Denne Numsen var en Broder til Feldtmarskall Numsen, Kong Friderick klagede over denne slette Omgang og fordrede en slags *Satisfaction*, men blev ikke *reflecteret* paa ved det Franske Hof, som udtydede det til en Hændelse.

Europ. Fama pag. 167 gjør disse Betænkninger forend forommeldte Tilfælde blev bekjændt, men hvad vil Kongen af Frankrig sige? eller hvad for en *Compliment* vil han gjøre den danske Gesandt ved den første Samtale, naar han maae tilstaae, at de Danske ved at ruinere de Kongl. Huustropper har virkeligen tilbragt de *allierede* Seyeren i Hænderne, som har havt saa fordeelagtige Følger? sandelig en Gesandt har i saa *delicate* Omstændigheder en Konstlig Opførsel nødig, og Grev Schach, som tilforn har tjent under de franske og ved *Hochfeld* mistede sin ene Arm, og nu skal afløse Meyerkrone, maa søge alle *flores rhetorices*, om han ikke ville tilbringe sin Herre nogen Tort, eller sette den til den Tiid ved det Franske Hof (havte) *grace* i Fare, vist er det, at denne *Action* tilbragte de Danske Tropper en almindelig Berømmelse, som de baade tilforn og siden efter fortiente, formeddelst deres kjække og modige Opførsel; saa at endog de Svenske derover blev misundelig, at endog da Hertugen af Villars havde ladet et Ord falde, at han haabede

¹⁾ Høyer 121 har Maquinetz.

snart at være langt indat Tydskland og ville *conjungere* sig med de Svenske, denne *Expression* opvakte en Mistanke at der var en Forstaaelse imellem disse tvende Nationer, som de svenske *Officeer* i Hollandsk Tieneste ved en naturlig *Antipatie* for de Danske havde med et misundeligt Øie anseet den ære, som de sidste havde erhvervet sig ved *Ramilies*, bleve af dem især af Grev Sparre proponeret, at antage 6000 Svenske i Republikens Tjeneste, men de skulde ikke tiene som *auxilaire* men *mercenaires*, paa det de kunde faae Leilighed ogsaa at vise deres Tapperhed etc. Lamb. Tom. IV. pag. 389.

1708

beslattede (Fr. 4) at giøre en Reise til Italien (Allgemeine Welt Hist.) af Fornøielse at bievane *Carnevalet i Venedig*, fornemmelig dertil opmuntret af Gehraad Friderich Walter, meere Hofmand end Statsmand, meere for det skinnende end det vigtige, vilde have alting paa det prægtigste, lige slet Huusholder for Kongen som for sig selv. Hans Regninger paa Reisen allene *summeriter* sadt en 40,000 Rdl. p. p. under Rubriken af uvisse Udgifter. Ghr. Iver Rosenkranz da *Env. Extr.* ved det Engelske Hof fik *ordre* at møde Kongen underveis, at følge med ham som Hofmarschal. Efter denne store Statsmands egen Tilstaaelse havde han ikke havt vanskeligere *affaires* at bestride. Kongen reiste under Navn af Greve af Oldenborg, *Ceremoniellet* gav ham megen Bryderie, som maatte iagttages paa *different* Maader, ligesom Reisen indtraf i adskillige Länder og Fyrstendømmer etc. Burnet pag. 143 An. 1709 at denne Reise kostede meget. At i Rom blev giort store Anstalter

for at modtage ham i Tanke han vilde forandre Religion[en], for at undgaae denne Mistanke kom han ikke til Rom.

Kongens Farbroderes Printz Georgs Sundhed tog meget af, og intet Haab om hans Liv, som døde i Novb. dette Aar 1708, der siges at en temmelig Summa af ham var nedsat i den *venetianisk Banke*, som skulde tilfalde Kong Friderick, og (at) dette ligesaa er Aarsag til Reisen.

1709 og tilforn blev der handlet om en Fred imellem Frankrig og de *allierede*, mange *propositioner* blev giorte, man troede der var noget paa Tapettet imellem Kong Friderick og Republikken *Venedig*, hensigtende til dette, medens Kongen der opholdt sig *vid. Lamberty Tom. V. pag. 263.*

1712.

I Lamberty *Memoires Tom. 2 pag. 767* staaer en merkelig Brev fra den Preusiske *Envoye A. B. v. Vierek* (I. C. B. Viereck) til Grev Wartenberg (Wartensberg), betreffende hans Datters *Engagement* med Kong Friderick Kiøb. d. 20 Octbr. 1703¹⁾, denne Frøken Elisabeth Helene von Vierek²⁾ blev strax erklæret for Grevinde af Antworskow, som med tillagde Jordgods d. 6 Sept. 1703 blev *crieret* til et Grevskab, og under den Titel hende skiænket. Hun døde Aaret derefter 1704 i *Junio* i Barselseng med en Søn, som kun levede $\frac{3}{4}$ Aar. Denne Tidende blev Kong Friderick tilbragt paa sin norske Reise, da han i *Julio*³⁾ var i Bergen, som

¹⁾ Brevet kan læses i Suhms nye Samlinger II. Side 87—89.

²⁾ Jens Møller i Skand. Litt. Selskabs Skrifter. 23de Bind S. 25 f. handler om hendes Forhold til Kongen.

³⁾ J. Møller sætter hendes Død i August; men Deichmann har forhen S. 24 fortalt, at Efterretningen kom til Bergen 12 Juli, hvoraf følger, at Møllers Angivelse „i August“ maa ansees for urigtig.

derover skal være bleven meget rørt, hun skal have haft en haard Forløsning, og siges, at være død med stor Sindsbedrøvelse, og en besvært Samvittighed, hun var af alle elsket og æret for hendes store Modestie og artige Opførsel, ligger begravet i Christianshavn Kirke.

Hos denne Grev[inde] Vierck var Etatsraad og Ober Hofmester for det oprettede adelige *Academie* i Khvn. Wiglas von Schindels Frue Hofmesterinde, og havde Tilladelse at have sin Daatter hos sig, som da var 11 til 12 Aar gammel. Da Kong Friderick 1709 kom tilbage fra Italien, blev hun erklæret Grævinde, og benaadet med Grevskabet *Friderichsholm*.

Den 30 Octbr. 1708 blev skrevet at Kongen samme Dag var reist til *Valløe* allene med Ghr. Wibe, og at der tales om en vis Person at blive Ejer af bemeldte *Walløe*, om dette skulde betyde Grevinde Schindel vides ikke.

1711 blev hun *abandonneret* formeddelst hendes alt for frie Opførsel, og giftet siden med Gen. Major Bülow. [Hun døde i Flensborg 6 Apr. 1752 i stor Armød. Se J. Møller. S. 55.]

I samme Aar 1711 faldt *Comtesse* Anna Sophie Reventlou Kongen i Øiene, som opholdt sig paa *Clausholm* hos sin Moder, som var ikke at overtale til, at give sit Ja Ord, til denne Forbindelse uagtet de fordeelagtigste Tilbud. Da Kongen kom til *Clausholm* giorte hun sig syg, gik til Sengs maatte dog tage mod Kongen, *Comtessen* blev holdt tilside men kom omsider ind, da adskillige *presents* blev giort af kostbare Klenodier, og da tillige det Løfte giort som siden blev opfyldt (nemlig efter Lovises Død at blive Dronning). Moderen saae hende ikke siden, førend hun blev Dronning hun blev givet Titel af

Grevinde af *Schlesvig*, blev dog almindelig kaldet Fyrstinde. Er det rigtig hvad *Envoye Vierek* beretter i ovenmeldte Brev kan man let giette paa hvilke Vilkaar det er fuldbyrdet, hun beboede en Gaard nær ved Cancelliet, kaldet Fyrstindens Gaard siden (Posthuset).

Hun var en velvoxen Person, dog fyldig et rundt Ansigt, brune Øiene og brune Haar af stærk *Couleur* og rød, der siges at Kongen indhentede visse Geistliges Mee-ning om en saadan Forbindelse. Man erindrer sig vore første *Reformatores* Betænkning i Landgreven af Hessens Sag, og formodentlig kan hverken *Contessen* eller hendes Paarørende, af en saa berømmelig Stamme, da Faderen var den høieste Embedsmand i Landet, tilstaae paa anden Maade at indgaae denne Foreening, hun kunde svart det samme som Cathrine Soubise til Kong Hendrik d. 4., at var hun for ringe til at være hans Egtefælle, var hun af for høi Fødsel til at være hans Maitresse. *vid. Bil. d. Sciences pag. 81. Tom. 8.*

Theat. Europ p. 452 kom den Preussiske Minister Vierek 1701 til Khvn. Rangstrid med den Keiserlige Resident Harsen.

1718.

Den Pyramide som et par Aar derefter blev opreist paa det Sted Kong Carl den 12de faldt for *Friderichshald*, var ikke efter hans (Kong Fr. 4) Smag, sandt at sige, havde man ikke ventet at saa lærd en Mand som Rostgaard saa maadelig skulle skilt sig derved. Mathias Plade som har gjort den latinske *Inscription*, var en Nordmand fra *Christiania*, da Hovmester hos de Kongl. Pager. Man er uvis fra hvad Sted Kongen blev skudt, der gik lang Tiid rygtet at han var fældet af sine

egne, og bekjændt hvad der tildrog sig med den franske *Ingenieur*, som *commanderede Approcherne*, da han i sit Raserie sagde han selv havde ombragt Kongen; nu for et paar Aar siden foregives at Kongen ikke blev fældet fra den fiendlige Side, overalt var der ingen Grund til Sejerstegn da den Spanske uovervindelige Flode, som vilde gieste Engelland blev adspred og ilde tilred, loed Dronning Elisabeth slaae en Medaille, paa den ene Side med Skibe som i Storm forgaaer, der oven over *Deus afflavit et dissipatur*. En af de allerførste *Ordres* Kong Christian den VI udstædte var, at denne Pyramide skulde nedtages, blev indlagd i Fæstningen, og nu gandske spoleret, Grundstenene laae endnu nogen Tiid, men siges nu at være borte. Et Mærke burde dog blevet tilbage. Baade Kong Friderich den 4de og Kong Christian den 6te besaa Stedet, men mærkeligt, at Kong Frederik den 5te ikke gik hen til Stedet, men allene blev ham viist fra Volden af, maaskee siden den Svenske Minister Grev Flemming, som var med i Sviten Kongen ikke vilde gaae derhen, da Kong Christian d. 6. var i *Friderichsstad* 1733 hvor Gen. Maj. Landsberg var *Commandant*, som i samme *qualité* 1718 var paa *Friderichssteen*, da den blev belejret og Kongen fald, fandt Kongen behag i at høre ham fortælle Omstændighederne, og at han tilsidst da han mærkede hvad Slutningen vilde blive, sammenkaldte alle *Officeerne* i *Guarnisonen* for at høre deres Betænkning, da alle uden een allene, med een Mundt (sagde) at ville døe, førend overgive sig, Kongen spurgte da, hvem den ene var; Landsberg blev ilde ved(,) maatte sige, han ikke erindrede sig det, den samme var en brav Mand, men blot allene troede, det var bedre at tinge sig en fordeelagtig *Capitulation*, da 2 til 3 Dage

meer eller mindre ikke ville sige meget, men han erindrede sig maaskee ikke ellers (vidste) vist, hvad nogle Dage meer eller mindre betyder, at opholde en Fiende, og hvor mangen *Commendanten* megen Vanære er overgaaet, som ikke have taget dette i Agt. Samme Mand var siden *Commendant* i *Aggershuus* da Kong Friderick den 5te var i Christiania.

1719.

Den 28 Juni ankom Kong Friderich med Kronprinzen med Ghr. Wibe, Kammerherre Gabel etc. til Christiania, Kongen logerede i det Huus hvor nu Raadstuen er og da beboet af Stiftamtmand Tønsberg. Dette Huus tilfaldt Kongen efter Tolder *N. N.* som med nogle andre havde gjort stor Underslæb ved Tolden, hos Stadtholder Kragh blev holdt Ball. Var samme Tiid ved Sølvværket, da Tordenskiold indtog Marstrand og denne uformodentlige Tidende indløb Kongen i Strømstad, blev Kongen saa fornøiet at der blev drukket af Glædskabs Glass saaledes, at baade Generalerne og andre nærværende vare temmelig beskiænkede, og Kongen som ellers aldrig ovsrgik Maalet heri var munter, dog aldeles Mester af sig selv, var mere *familier* end almindelig. Man frygtede nogle, som var vel tilpakkede, i det de for meget nærmede sig til Kongen skulde falde over Ende, saa man maatte trække dem tilside, Hiertet laae de paa Tungen, store Ord kunde dog Herren ikke tale. Til ald Uheld udlod sig General Major Trampe med, at vilde med et lidet Mandskab affeje den heele Svenske Armee, Herren blev fortørnet, befalede strax, han Morgenen efter med 1500 Mand skulde opsøge Fienden og ingen Quarteer give eller tage, han maatte adlyde, men kom tilbage uden at treffe

nogen Fiende, fik derpaa sin Afskeed. Da Kongen i nogle Uger formiddelst Modvind ikke kunde komme til Marstrand, troede han det allerede var et Paaskud, begiver sig en Dag i en Jagd eller Skiærbaad, og man arbeidede næsten den gandske Dag, saa man tilsidst maatte vende om igjen, da han maatte sige det han nu selv havde erfaret, at det var rigtigt. Da de gik til Segl fra Stromsøe(?) eller fra Marstrand vilde Gabel *corrigere* nogle Gange den Svenske Lods, tilsidst blev han vred og frasagde sig Udlodsningen, saa man maatte give ham gode Ord.

1721.

Den 15de Martii døde Dronning Lovise af en langvarig ustanden Sygdom og begravet den 2den April, den 4 April holdte Kongen Bielager med Dronning Anna Sophie, da Ministerne og de andre Rangspersoner vare kommen tilbage fra Liigbegiængelsen, og bleve tilsagde at møde paa Slottet i Pomp, men at opfare med sorte Kapper, Printz Carl og Printzesse Hedevig havde allerede forladt Slottet og ikke nærværende. Vielsen skeede af Doctor Clausen, som forhen var hendes Skriftefader og siden blev General *Superindent* i Rendsborg.

Da indfandt sig hendes Moder Grevinde Reventlow. Søndagen efter blev det bekjændtgiort af Prækestoelen, og i Kirkebønnen allene bedet for hans Kongl. Majest. elskelige Gemahl, hun blev i Begyndelsen hverken kaldet Dronning eller tituleret Majestet.

Fra Cabinetet blev Ghr. Wibe tilstillet *ordre*, som til Geistligheden skulde afgaae, hvori stoed: Saasom Vi for at stille Vor Samvittighed tilfreds har indgaaet Ægteskabet etc. Wibe gjorde Forestillinger om det ikke

maatte forandres til, som Vi af visse Aarsager, som blev tilstaaet, den 30 May paa *Frideriksberg* i Overvæ(r)else af Cronprintsens Printzesse Charlotte Amalia og andre af den Kongl. Familie (troer ikke at hverken Printz Carl eller Printzesse Hedevig vare nærværende) og Ministerne af (og?) det gandske Hof sadte Kongen selv Kronen paa sin nye Gemalinde, og erklærede Hende for Dronning til Danmark og Norge. Da skeedte en deel forandringer, Geheimeraad Shested blev Stiftamtmand i Geheimeraad Christen Lentes Stæd, som paa nye kom i *Conseillet*. Vice Stadtholder Krag(h) afgik med 4000 Rdl. Pension og Geheimeraad Wibe igien som virkelig Stadtholder.

Rostgaard hvis Frue var en Revenfeldt, en Daatter af Gross-*Canzler* Reventlow, uden Ægteskab, blev Ober-*Secretair* i det danske *Cancellie* i Wibes Sted, Grev Ulrich Adam Holstein af Holsteinborg, som havde Dronning Anna Sophies Søster, til Gross *Canceller*, Broderen (Chr. F.) Holstein til Catrineborg strax efter til Ober Hofmarschal. Dette nye Ægteskab gav megen Opsigt og gik saa hastig for sig, at det allerede var berettet til fremmede Hoffer, førend de der *residerende* Danske Minister fik *ordre* at bekiendtgjøre det.

Oberst Reichvin i Wien, som ingen Underretning havde derom, da det blev ham sagt forløb sig med et Svar derpaa, da han ikke kunde troe det. Der siges at paa samme Tiid blev anholdt om en Engelsk Printzesse, men blev *refuseret*, da dette gik for sig, *Separation* skeede i den Kongl. Familie, i det Printz Carl og Printzesse Sophie Hedevig *qvitterede* Hoffet og flyttede til Wemmeltoft.

I samme Aar in Julio udreiste Cronprintzen og den 7

Aug. holdt Bielager med Prinzesse Sophie Magdalene. Merkeligt et Ord, Kong Friderick sagde til sin Cronprintz, da han afreiste i dette Ærende, nemlig Abraham, Isaack og Jacobs Gud være med Eder paa denne Reise, han beskiære Eder en saadan Gemal, at i ikke tør see eder om efter andre, herover kunde giøres adskillige Anmærkninger. Man troer Herren (Kong Fr. 4) skulle gjerne have seet, at hans første Lovte ikke maatte forbinde ham, men den *Ascendent* Personen (A. Sophie) havde over ham, gjorde det han ikke kunde rive sig løs, derfor saa iilfærdig med *Copulationen*, dette var tildeels Aarsagen til den store Mistykke hos de andre Kongel. Personner, men da det første Skridt var giort, ville han og at hun skulde af alle æres, som hans Dronning. Imidlertid søgte han ofte at stille Gemytterne tilfreds, og bane Vej til en bedre Forstaaelse, men alt forgæves, især var han ikke vel tilfreds med Ober Kammerherre Carl Pless, som han troede, styrkede Misforstaaelsen, og tillige noget hofmodig, saa Kong Friderick plejde at sige Printz Pless und Bruder Carl.

Hvorledes i fordum Tiid gik til med Kongl. Afkom, der *Succederede*, enten de vare avlede i eller uden Ægteskabet viser den nordiske Historie, som og paa andre Steder. Hvad Frankerig angaaer, fortæner at eftersecs *Recueil des Pieces touchant l'affaire des Princes legitimes et (il)legitimes (de Louis XIV)* ieg erindrer mig ikke, da deri mange Exempler bliver fremstillede, om den Sag med Robertus II. Stuart i Skotland er anført, han havde med Elisabeth Mo(o)re, en Daatter af Adam Mo(o)re trende Sønner, uden Ægteskabet, siden giftede han Euphemia en Daatter af Greven af Ross, og havde 3de Børn med den sidste. Elisabeth Mo(o)re giftede

kan med Giffard en Adelsmand, men da baade hans Dronning og Giffard døde næsten paa een Tiid, tog han sin forrige Maitresse til Ægte, og magede saaledes med de Skotske Stænder, at de 3 Sønner han først og uden Ægteskab havde med Elisabeth Mo(o)re erklærede lovlige, at *succedere* ham i Regieringen efter deres Alder. Buchananus som beretter dette, legger til, at dette siden efter, foraarsagede denne Families yderste Ruin. Men den Stuardske *familie succederede* dog stændig derefter til den Skotske Krone, og Maria som først havde Fransiscus Dauphin af Frankerig, givtede siden Hendrik Stuart Darlej af en anden Stuartske familie, Dronning Maria mistede sit Hoved i Engelland og Henri Darlej blev myrdet. Neppe finder man saa mange i andre familier, som har været saa ulykkelig som den Stuartske fra først til sidst. Buchananus slutter sin Historie med Henrick Darley, havde han levet længer og seet hvorledes det siden er gaaet med Kong Jacob den 6te, Carl I., Carl II., Jacob III. og hans mandelige Afkom, havde han havt end meere Aarsag til at giøre den forbemeldte Anmærkning.

1727 døde Lüders, troer en Hamborger af Fødsel, Kongens Cabinets *Secrétaire* en redelig Mand, som aldrig talte ilde for nogen, men syntes ikke at være en saadan Tieneste voxen, maatte ofte modtage haarde *correæxer*, Kongen havde megen Fortroelighed til ham, og meget elskede ham, gav ham og et herlig Skudsmaal da han døde. I hans Sted kom Kammer *Secrétaire* Ramshart, som betiente den norske *Matricul* som *Secrétaire*, denne som var vel vant ved Pennen og temmelig *expedit*, lettede Kongen meget, naar han skulde *expedere* noget saa Herren selv erkjendte dette. Lüders var en liden Person og

næsten Dværg, hans Broder endnu mindre, og var det virkelig, men derhos velskabt og *proportioneret*, bleve almindelig kaldet Baron Peter, troeligt at dette Navn har givet Madam Montague (Anledning) naar hun fortæller om den underlige Skik ved de tyske Hoffer, at Konger og Fyrster holdte Dværge, at hende var berettet, at Kongen af Danmark havde funden saadan Behag i disse Slags Mennesker, at endog en Dværg var hans fornemste Minister.

Blev Congressen til *Saison* sluttet. (1729).

Stadtholder Wibe blev først *proponeret*, men undskyldte sig, under Paaskud, han ikke kunde fremstille sig, uden en Stok i haanden, formedelst Svaghed i Benene, rettere hans Pung tillod ham det ikke, og tillige de fleste havde gierne *declineret* det, endelig maatte Ghr. Sehested deran, en Stierncron anføres i *Eur. Fama* p. 265 (1728) Sehested med Frue og en Contesse Friis, som siden giftede en Gen. Major Juell, der som *Cavallier* var og med.

Det gik Danmark meget nær, at Frankerig tilstod Kongen af Sverrig Majestet fra lang Tiid af, og endnu meer at samme *Predicatum* (blev) tilstaaet Kongen af Preussen ved den Utrechtske Fred, som var saa meget yngre end Danmark. 1727 blev sluttet en meget fordelagtig *Tractat* mellem Danmark Frankerige og England, og i dette Forbund skal Frankerige for første Gang tilstaaet (Kongen) af Danmark Tittel af Majestet, dette skal Kammerherre v. Wederkop have udvirket, saa man *reciproque* tilstoed hinanden denne Tittel, Grev Chamilli (Camilly) gik til Khvn. (kom til Kjøbenhavn ^{23/9} 1726 og vendte hjem 1728.) Grev Pless (Ϸ: Plelo) kom 1729 til Khvn. som *Ambassadeur* siden Ghr. Sehested frem-

deles forblev ved det franske Hof, indtil 1732. men ieg erindrer at det varede længe, førend *Contesse Plelo* blev tilstaaet *Audience*, af Aarsag at Madam Schested ikke endnu havde gjort *Cour*, formiddelst hende ikke blev *presenteret Tabouretten*, som andre *Ambassadricer*, Aarsagen veed ieg ikke, endelig da dette var afgjort blev *Contesse Plelo* tilladt *Audience* 1729. (Grev Plelo havde *Audience* $16\frac{1}{2}$ 1729. s. Hoyer 2, 214.)

1729.

Denne Herre (Fredr. 4.) har haft megen foranderlig Skiæbne og mange Besværligheder at giennemgaae baade uden og inden sit Kongel. Huus, som hans Historie nok oplyser, fra Freden af var han idelig beskæftiget at faae alting i Orden igien, saa selv til med egne Øiene og arbeidede selv utroelig, det lykkedes ham og saaledes, at Rigerne i faae Aar kom i ønskelig Stand.

1728 havde han den Bedrøvelse at see den største Deel af hans Residentze at lægges i Aske, i de 3 til 4 Dage det varede (20—23 Oct.) var han overalt, for at have en (et) Øie med Anstalterne. 1729 i *Martio* styrtede han med Hesten, som blev skye ned i en Kalkgrav, saa en af de Kongl. *Laquaier* havde stor Umage at faae ham Uskad fra Hesten. ¹⁾ Strax efter tildrog sig en Hændelse, som med foregaaende, troelig meget befordrede Herrens sidste

¹⁾ Vadskiær erindrer det i sit Bryllupsvers til M. Christ. Fischer, som var den der reddede Kongen.

som Vinge Hurtighed og skyldig Troeskab saa
den store Friderich, som nu har Himlen inde
da Nordens Liv og Død paa dine Arne laae
mit Blod gaaer bort i Iis ved dette fæle Minde
da Vanheds Mynster Du fatale Mynster Plads etc.

Svaghed, siden og jeg dertil var et øiensynligt Vidne vil ieg her anføre det, siden de fleeste er gaact det forbie, da alt andet maae skiules, ieg veed ikke af hvad Aarsag, efterda den i livende Live, maae ingen af *Stats-Raison* neppe vide at en Regent er Syg og ilde tilpas. Sagen er denne:

Den 19 Nov. 1729 skulde nogle Metal Canoner støbes, endskiøndt det var et umildt Vejrlig vilde dog Kongen selv være nærværende, og Dronningen ugiærne vilde han skulde begive sig ud. I Giethuset var opstilt et Mandskab af Artillerie *Corps*, saa snart han kom ind besaae han dem fra den ene til den anden, og man erindrer, da han saae dem med stærke Øiene, og giærne vilde, de uforsagt skulde ansee ham igjen, stoed en ung Underofficier paa en af Fløiene, som var tilsagt, at ansee Kongen med friske Øiene, som han og gjorde, men saaledes at heele Kroppen med Gevær skiælvede. Herren smilede, og gik tilbage, og derfra op paa *Galleriet*, hvor Smeltovenen var, man udlod Metallen i Formene, da de tvende eller trende Kanoner vare fuldstøbte, og det kom til den 4de brister Formen, og den hede Metal kom ud i den fugtige Mur, formodentlig Fundamentet svigtet af Tyngden, begyndte at slaae stærk om sig fra alle Kanter, gav Knald som Kanon-skud, en Forskrækkelse overkom alle Tilskuere, som vare flere end burde, begyndte at tende Ild i Taget, som dog strax blev slukt, da Brandsprøter vare tilrede, alle søgte at redde sig ud over *Galleriet*, hvorved en Lieutenant brækkede sit Been. Jeg (om det er tilladt at melde det) var en af de første som kom ned af Trappen, men hovedkulds, mange søgte at salvare Kongen, men uden Anseelse stødte alle paa, saa Herren med alle andre kom paa samme Maade ned af Trapperne, og faldt oven paa hin-

anden, Ober Hofmarschallen Blome blev tradt og ilde tilredt i Ansigtet, Herren selv modtog haarde stød, ved denne Allarm rykkede *Garden*, som geleidede Kongen, an mod huset, da Folket kom saaledes ud, endelig bragte man Kongen i Vognen, men da Blome var saa ilde tilreedt og blodig i Ansigtet, lod Grev Reventlow som da logerede paa Slottet, hvor Tidende allerede var ankommen og til den ende i største Hast begav sig derhen, Blome steg (o: stige) ud af Vognen, og sadte sig selv i Vognen hos Kongen, den unge Grev Holstein presenterede Kongen strax et rødt Pulver, men Herren refuserede det. Dronning(en) i sin *Dishabit* mødte ham, da han stod ud af Vognen, og noget uforsigtig udlod sig, saa Grev Reventlow som hendes Broder maatte give hende en Erindring, Kongen blev ind(e) i sit Gemak en 5 til 6 Uger og loed sig ikke offentlig see, førend første Juledag, med sin sædvanlig Kongelig(e) og mild(e) Mine.

Noget efter Nyeaar begav Kongen sig til Fredensborg, og forblev der den gandske Vinter, og kom ikke til Khvn. førend til Foraaret, da han bivaaner Mønstringen, ved samme Leilighed observerede ieg, at da Kongen kom tilkiørende, og alle Minister og de af Stand nærmede sig Kongens Vogn, at Grev Plelo gik tilside, indtil Kongen var udsteget, for at begive sig hen til Mønstringen, da Plelo først fremtrodde.

1730.

Da Kongen døde *absenterede* Dronning Anna Sophie sig hen i andre Værelser, da hun mærkede hvorledes hun blev anseet, fuld af Bekymringer og næsten utrøstelig, og ikke meere saae det Kongl. Huus, som Dagen efter strax forlod Odensee uden at hilse hende. Printsesse

Charlotte skal dog ladet hende bringe sin Hiisen og *Condolence*. Samme Dags Eftermiddag begav hun sig med een af sine Hofdamer i en Vogn fra Odensee, en Page reed allene for Vognen, hen til Brangstrup, daværende General *Major* Brokenhuus tilhørende, indtil det blev hende meidt hvorledes det skulde forholdes. *Autor* til *Geschicht des Herz. Schlesw.-Holst.-Gottorfs 1774*: siger, hun blev bragt i Forvaring, Men var vel ikke andet, end tilsagt, at forblive hvor hun var indtil nærmere ordre; hendes Udfart til Brangstrup var ikke geleidet med nogen Vagt, troer ej heller paa samme Sted havde nogen, thi vel var hende Walløe tiltænkt, som Kong Friderick den 4de tilkiøbte sig af Ghr. Otto Scheels Arvinger og hende skiænket da hun var bleven Droning, og udseet til hendes Enkesæde. ¹⁾ 1726 blev det oprettet til et Grevskab, bestaaende af Walløe, Billesborg, Gunderup og Lellinge, men dette blev strax ved Kong Christian den 6tes Regierings Tiltrædelse overdraget til Dronning Sophie Magdalena, som kort efter deraf gjorde en Stiftelse, for 10 Adelige Damer. Dronning Anna Sophie havde anvendt megen Bekostning paa Walløe, hvorimod hun maatte flytte til sit Fædrengods i Jylland *Clausholm*, hvor hun forblev sin øvrige Livstid.

Hendes Navn blev udslettet af de *publique* Bonner, ved den Kongl. Liigbegiængelse blev hun ikke paatænkt, eller nogen Vogn blandt de andre Kongl. for hende. Der foregik fast en total Forandring ved Hoffet, Collegierne

¹⁾ I Frederik den 4des Testamente af 19 Marts 1722, confirmeret af Kronprindsen 23 Febr. 1725, var Nykjøbing Slot paa Falster bestemt til hendes Enkesæde.

og med de fleeste Embedsmænd, især blev alle de sadte tilside, som enten vare Hende *allierede* eller formeddelst hendes *Recommendation* var befordrede. Da hun døde blev hun vel transporteret til *Roskilde*, men nedsadt i de Trollers begravelse. Der siges vel at hendes Liig skal settes ved Siden af Kong Friderik den 4de, og dertil været *opteret* Plads, andre tvivle derpaa; dog ere de Kongelige Børn med hende avlede som Dronning henbragt i de Kongl. Begravelser.

De Geistlige fik nu frished at udlade sig. Havde de tiet tilforn syntes det meere anstændigt at holde inde med deres *invectiver*, og undres over den ellers brave Mag. Morten Reenberg, da han i sin Klage Præken saa ufor-sigtig lod saa mange Indfald fremkomme ¹⁾ som *indirecte* maatte falde paa den afdøde Herre selv. En Biskop Worm som paa de Tider ikke var vel anskreven, udlod sig da han kom til denne Sag: at man ikke med *Cham* ville blotte, men hellere med *Japhet* legge en Dække over, denne Præken blev dog ikke trykt, førend længe derefter, og deri i det indleverte *Concept* formeldte (for-andret) og i dets Sted (sat) disse Ord.

Aar 1721 skilte (3: kaldte) herren den fromme Dronning Hendes Majest. Dronning Lovise til sig, hvis Navn og Minde er saa indprentet i alle Danske Mænds Hierter at Hendes Majestæti Ihukommelse endog i Tiden ville være udødelig. Med hendes Majestæt blev en stor Deel af

¹⁾ Iblandt Reenbergs Ord disse: . . . David var saa ydmyg for sin Gud, og da Michæe hans Dronning spottede ham etc. . . Vi kan ikke læse, at have havt uden een Dronning; monne Achab nogen Tiid skal have blevet saa ugudelig, dersom han ikke havde havt den forbandede Iesabel til Dronning, der staaer: hun havde holdt ham til, at gjøre det Onde. etc.

Dannemarks Fryd og Roelighed begraven. Havde den salige Konge sine Feil, da vilde (3: vide) vi jo, at endnu har der aldrig levet nogen Regent aldeles frie for dem, Vi have desforuden nok at tale om vor høysalig Herre etc. — men dette blev og udstrøget, da Prækenen skulde trykkes med noget andet, men om dette skeede 1747, da den blev trykt eller før, vides ikke.

Naar man udtager Kongens Forbindelse med hende og Maaden det skeede paa, som man ikke befatter sig med, saa veed man ikke, hvorvidt hun forbrød sig, enten mod Undersaatter eller mod de høiere, eller hvori hun forførte sin Konge. At hun saae dem hiulpen som var hende beslægtet, og som søgte den da gangbare Vej, var intet usædvanligt, det kunde være Undersaatterne lige meget; thi det havde vel skeet, af hvilken anden, der havde beklædt hendes Plads, hun var sammelig og anstændig i sin Opførsel, og ikke vanærede den Person hun forestille, goddædig mod Fattige og tog sig mange be- trængte an; søgte stændig Guds Huus, og gudelig sindet, Hevn veed man ikke fandt Sted hos hende. At adskillige paa de Tider bleve sadt til side, og andre bragt i Uleiligheder (er vel sagt), men Spørgsmaal om det kunde tilskrives hende, som Dronning har hun mueligt havt sine Fortrædeligheder, og ofte et høit bekymret Sind. Hun maatte vel vide hvorledes hun blev anseet af de andre Kongl. Personer, men alt hvad hun gjorde for at vinde yndest hialp det ikke, derfor ofte ikke den ønske(ligste) Roelighed i Sindet, og overmaade frygtsem i det mindste, som rørte Kongens Person, og meere utalmodig i visse Begivenheder end burde været.

Der siges at Kongen vilde sect hende gift, førend Dronning Lovises Død, med Ghr. W. som undskyldte

sig paa Grund af, at være ubequem til Ægteskab, at hun har havt meget over Kongens Person at sige er at formode; thi ellers havde vel ikke mueligt, den hastige Forandring gaaet for sig, da Dronning Lovise døde, som meget *graverede* baade hende og Kongen.

Udtog af 3 franske Breve fra en Comtesse de H. ¹⁾
angaaende Kong Friderich 4. Død 1730.

De ønsker, at jeg skal *detaillere* Dem Alt hvad der er passeret, siden deres Afreise. Hvilke bedrøvelige, store Forandringer i det Aar, De har været fraværende! — vor dyrebare, uforlignelige Konges Død! — Jeg vil fortælle Dem alle de specielle Omstændigheder ved hans Sygdom og Død som indtraf d. 12 Octbr. 1730 i Odense, da han paa lidt nær havde fyldt sit 59 Aar, og i Hans Regierings 31te Aar.

Den Sygdom, hvoraf Kongen døde, var Vattersot. I Foraaret 1730 havde han paa Fredensborg funden sig meget besværet af en liden Hævelse i Benene, som hindrede ham fra at gaae saa meget som han plejede, i Forening med nogen Trykken for Brystet og nogen Hoste. Alt dette bevægede ham til at giøre en Reise til Slesvig, for at raadspørge Lægen Stahl fra Berlin, som Man havde ladet komme dertil. Den 19 Juli reiste Kongen, ledsaget

¹⁾ Formodentlig Dorothea Sophia v. Holstein, som var Kammerfrøken hos Dronning Anna Sophia, og senere ægtede Grev Conrad Christian Danneskiold-Laurvig.

af Dronningen, fra Khvn. og ankom d. 29de s. M. til Slesvig. Ved Ankomsten havde Kongen al muelig Møye med at gaae op ad Slotstrappen. De første 8te Dage, af hans Ophold der, lod han sig see af alle, spiste offentlig til Middag og Aften, men neppe vare disse 8te Dage forløbet, saa befandt han sig slettere, og Man saae Begyndelsen til den svære Sygdom hvoraf han ey mere skulde komme op. Kongen fik et heftigt Anfald af Hæmmorhoider, Faae Dage efter besværede Han sig over, at Benene vare opsvulmede indtil Knæerne og at Hævelsen tog til Dag fra Dag; Lægerne bleve hentede og man saae, at Hævelsen virkelig var mærkelig forøget. Lægen Stahl blev ofte spurgt, om det var Vattersot, men svarede altid, at det var blot en Svulst, foraarsaget af Reisens Besværlighed og som, naar H. M. Kongen kom tilbage til Khvn. og var i Ro, vilde gaae bort. Kongen spiiste nu ikke mere offentlig og Ingen saae ham i de 3 Uger, han endnu var i Slesvig, undtagen et Par Gange, Han kørte Tour med Dronningen til Neuewarck. Da Stahl altid sagde, at han maatte hiem igien paaskyndede dette Reisen mere end ellers. Kongen gav endnu om Morgen, Dagen da Han afreiste fra Slesvig, staaende det blaa Baand til Hertugen af Plöen, som tilligemed en Mængde andre Prindsere og Folk af *Distinction* af begge Kiøn var kommen til Slesvig for at giøre Kongen og Dronningen sin Opvartning. Den første Dags Reise, efter Middagstæffet, gik kun til Flensborg, hvor de laae Natten over, og hvorfra de den følgende Dag, Kongens Kroningsdag, reiste videre. Ved Ankomsten til Hadersleb saae man klarligen en Begyndelse til Vattersot, skjøndt Stahl, som var gaaet med til Colding endnu nægtede det. D. 29 Aug. om Aftenen ankom man til Odense. Stahl, som var reist fra Kolding, for at reise

tilbage til Berlin, havde givet Kongen en Recept paa Piller, som han skulde bruge. I Slesvig havde Man allerede forskrevet en *habil* Læge fra Schwerin ved Navn Veeht, som kom til Odense 8 Dage efter Hoffets Ankomst der. H. M. havde nylig begyndt at tage Stahls Piller, da denne Læge ankom; men i de tvende Dage, han brugte dem, svækkedes han saa skrækkeligen, at Han hørte op dermed og tog det Veeht ordinerede, hvorved Han befandt sig meget vel. En Dag paa en Tilbagekomst fra en Spadseertour saae jeg ham en halv Time i M. L. Gr. Chs. Værelse for sidste Gang, det er mig umueligt at sige, hvor han var mild og venlig og oprømt; man saae, at han leed, men ogsaa at han gjorde Alt mueligt for at det ei skulde sees. Imidlertid tog Kræfterne saaledes af, at man ei tænkte mere paa at fortsætte Reisen, skiondt Veehts Medicin syntes at gjøre god Virkning og Hævelsen ingenlunde tog til. Man anvendte alle optænkelige Midler, for at faae denne Læge til at tøve endnu i nogen Tid, men enten det var af den Grund han anførte, at han ei kunde forlade saa mange Syge, som han havde i Schwerin, eller af andre Grunde, han vilde paa ingen Maade bie længer end 14 Dage o. s. v. Veehten havde ved sin Afreise efterladt en skriftlig *Cur*, hvoraf Kongen skulde betiene sig, og efter hvilken, dersom man fulgte den nøyagtigen, han indestod for, at han skulde blive helbredet, dersom Ondet ei da allerede var steget for høyt og til en vis Punct i Brystet. Kongens Læge, Schäffer, som Kongen paa hele Reisen havde brugt tillige med Stahl og Veeht blev imidlertid ogsaa syg; man var altsaa nødsaget til at lade komme 2 Læger fra Khvn: Eichel og Bing. Man brugte dog endnu 8 eller 10 Dage Veehts Medicin, i hvilken Tid Vattersoten ei lod til at tage til;

men Bing, hvem Dronningen havde udmærket Tillid til, udvirkede, at Man forlod den, og tog igjen fat paa Stahls. Man saae strax med Kummer, at den ei gjorde den Virkning man lovede sig: Kræfterne aftog dagligen og Hævelsen tiltog saaledes, at man saae klart, at Døden var ei langt borte; desuagtet blev man ved med Stahls Medicin, Nu kom en anden Læge fra Lolland, ved Navn Hill, som adresserede sig til Dronningen, og gjorde mange Løfter om Kongens Helbredelse, saa at Dronningen lod Kongen tage af Hills Medicin, der kom meget overens med Veehts. Imidlertid paastod han, at ville skaffe Draaber, lavet af Guld, som først skulde tilveyebringe den fuldkomne Helbredelse. Dronningen havde imidlertid skrevet til Kronprintsen, for at bede ham at komme til Odense, da Kongen blev hver Dag svagere. Han kom d. 9 Octob. tilligemed Kronprindsessen, ledsaget af Markgreviden og hendes ældste Søn Markreven af Culmbach, just som man *delibererede* om man skulde bruge Guld-draaberne eller ikke. Kronprindsen gik strax til Kongen, som han ei fandt saa nedslagen som han havde ventet. Den følgende Dag om Middagen taledes Kongen med den hele Kongl. Familie med saa megen Æmhed, Venskab og *Resignation* om sin nær forestaaende Død, at man ei nok kan beundre ham, Han sagde: „at han var beredt, at han „vilde dø med Glæde, om det var Herrens Villie; Hvad „Eder angaaer, mine Børn, sagde han til Kronpr. og Kron- „printsessen, jeg giver Eder min Velsignelse, og jeg ønsker, „at I Altid maae leve i en fuldkommen Enighed; det er mig „en inderlig Glæde at have den Trøst at see Dig, min Søn, „som efter mig skal beklæde min Trone, jeg beder Gud at „give Dig sin Bistand, at overøse Dig med Velsignelser og „give Dig en Regiering saa lykkelig som Du ønsker det.”

løvrigt skal han have sagt: „jeg efterlader min Søn i een „af mine Smaakasser, som ere her, 700,000 Rdr., jeg „havde sparet dem fra mine Forlystelser og bestemt dem „til Bygninger, men jeg føler, at min Tid snart er omme; „jeg efterlader Dig altsaa efter min Død 200,000 Rd., „Dig, Kronprintsessen, 100,000 Rd., Dronningen 200,000 Rd., „min kiære Datter Printsesse Charlotte 100,000 Rd. og „min Søster Pr. Sophie lige saa meget.” Han anbefalede endnu i Særdeleshed Dronningen og Een af sine tro Tienere.

Den følgende Dag d. 11 October, Kongens Fødselsdag, var han yderst svag og endskiondt ved sin fulde Samling, saae man dog, at Enden nærmede sig. Til Middag spiste den hele Kongl. Familie sammen offentlig i Kronprintsens Værelse. Man drak paa Kongens Sundhed af store Glas; Printsesse Charlotte og Sophie vare saa rørte, at Taarene strømmede dem ned af Kinderne. Et rørende Skuespil!

Kl. 5 om Eftermiddagen lod Kongen Geheimeraad Carl de Plessen, som var kommen samme Dag med Prindsesse Sophie Hedevig, kalde, og gav ham det blaa Baand, talede længe med ham og forsikkrede ham sin Godhed i de meest rørende Udtryk, bad ham altid bevare en fuldkommen Hengivenhed for Dronningen og iagttage hendes *Interesse* efter hans Død.

Derpaa faldt han i en kold Sved og en Afmagt, som nødte ham at sætte sig paa Sengen, lidt efter kom en Iiskulde over hele Legemet og Lyst til at sove. Henimod 9 om Aftenen kom Lægerne og fandt Kongens Mæle yderst besværligt, dog varede det ei et Qvarteer førend han atter talede med fuld Samling og mueligste Lethed til alle Tilstædeværende; men den store Mathed og Iiskulden blev

ved: — Den hele Kongl. Familie kom, da man havde berettet dem, at han var meget slet, i Værelset, men som han da var bedre og yttrede Lyst til at sove, gik man bort og ønskede ham en god Nat! Han kunde dog ei virkelig sove; Søvnigheden kom blot af hans yderlige Svaghed. Efter Midnat taledes Han meget med sine Kammer-tjenere og bad Dronningen, som var bleven saa længe oppe, at lægge sig. Efter Kl. 2, da man troede han var slumret ind, erfoer man, at Han var bleven endnu koldere, og lidet efter, at denne tilbedelsesværdige Monarch var død uden Smerte og ved fuld Samling.

Jeg opfylder i Dag mit Løfte, at melde Dem, hvad der er passeret hos Os siden Kongens Død. Saasnart Kongen var død gik man til Kronprintsen og vækkede ham, for at melde ham den sørgelige Nyhed. Han blev meget rørt. Strax blev givet Ordre at forsegle Høysl. K. Papirer og Kasser og Anstalter gjort til at reise om Eftermiddagen. En Coureer blev affærdiget til Khvn. med Ordre til Plessen og Rosenkrantz at bekiendtgjøre Kongens Død og Christian d. VI. Thronbestigelse. Enke-Dronningen udbad sig den Naade af Kongen, at maatte samme Dag med Følge begive sig til Nykiøbing, hvilket blev afslaaet: derimod blev det tilladt samme Aften at begive sig til Bramstrup, et Landsted — Herregaard — en Miil fra Odense, tilhørende Gen. Major Brochenhuus, og en Garde af 40 Mand med en Capitain og en Lieutenant blev hende givet som skulde forblive der saalænge hun opholdt sig der. Alle af Høysl. Kongens Suite fik

Ordre at blive i Odense indtil Liget skulde overføres til Roskilde. Holstein, Ranzou og Mareschal Blome bleve ansatte til at foranstalte alt nødvendigt angaaende Ligbegængelsen og *Castrum doloris*, hvortil Schnitter og Ramus gave Tegning. Hoffet reiste endnu samme Dag den 12 October om Eftermiddagen Kl. 4 og ankom lykkelig 4 Dage efter til Friderichsberg.

Saasnart C. VI. var ankommen til Friderichsberg blev det gamle Ministerium entlediget og et nyt udvælgel. Een af de nye Ministre skrev til Kanzler Holstein i Odense om at formaa Enkedronningen til at skrive til Kongen i de ydmygste *Termini* og underkastende sig i Alt Hans Villie, tilbyde Ham alle sine Eyendele, Prætioser, nøyagtigt fortegnede, og overlade til Kongen, hvad hun deraf maatte beholde. Paa samme Tid truede man hende med, at saafremt Hun ei gjorde det, vilde man handle med yderste Strængighed imod Hende og alle Hendes, men fulgte hun dette Raad vilde Hun derved forbedre sine Sager og forskaaffe sig Kongens Naade. Dronningen samtykker tilsidst, skriver til Kongen, tilbyder ham Alt, og sender en nøyagtig Specification over Alt indtil den mindste Diamants Ring, skiøndt ved formelig *Donation* under Hoys. Kongens Haand og Seigl alle Hendes *Diamanter* bleve hende skiænkede tilligemed 40,000 Ducater. Dette Skridt var saa meget mere nødvendigt, som man havde opbragt Kongen imod hende, som man paastaaer, ved et vist Antal Præster, der vilde efterligne Vidnernes Rolle, hvorom der tales i Bibelen, som styrtede Naboth, da man vilde be-

vise, at hende Ægteskab med Høys. Kongen havde været ulovligt, at det følgelig maatte erklæres ugyldigt, Hun ei længer betragtes som Dronning, og desaarsag alle Hendes Titler og dermed forbundne *honneurs* hende berøves; Men til Lykke strandede dette Project, og havde ingen anden Virkning, end at hun ei] blev indsluttet i Kirkebønnen for den Kongel. Familie, rigtignok et Torden-slag for hende og os alle, som havde meget at frygte og lidet at haabe. Kongens Svar til Enkedronningen udeblev i nogen Tid. Imidlertid var det ny Ministerium sysselsat med at besætte Collegierne med nye Subjecter — og at omstøbe Alt. Dronningen fik omsider Svar fra Kongen, som lod, at da {hun i Alt havde underkastet sig hans Villie, vilde han have den Naade for Hende at give hende 25,000 Rdr. i Pension og til Bopæl Clausholm i Jylland som forhen havde tilhørt en Reventlou, hvorimod man paalagde at afstaae til Kongen Alt, hvad hun eyedede, i Jord, i Contanter, Juveler, Grevskabet Walløe, med et Ord Alt. Imidlertid overlod Kongen hende 100,000 Rdr. i Sølv, som hun efter Godtbefindende kunde *disponere* over. Dronningen adlød i hvad man foreskrev hende og sendte strax Juvelerne og de 40,000 Ducater til Khvn. til Kongen til- ligemed en formelig Afstaaelse af alle hendes Besiddelser og det forlangte Gavebrev til hende af Høis. Kongen. Hun bad blot at Kongen vilde have den Naade at afstaa Hende de 100,000 Rdr., som hun havde arvet efter hendes Moder, for dermed at bestride de første Udgifter, for at indrette s[ig] paa Clausholm — Hvilket blev hende tilstaaet o. s. v., angaaende Ceremoniellet ved Ligbegængelsen. — —

Efterretninger

om

Sorø Akademis Skole og Opdragelsesanstalt

i Skoleaaret 1864—65

af

dens Rektor.

Afgangsexamen.

a. Fra de studerende Klasser.

I Slutningen af forrige Skoleaar indstillede sig til Afgangsexamens anden Del 8 Elever og 1 skolesøgende Discipel, nemlig:

Orla Fønnesbech Wulff, Søn af Kbmd. W. i Stubbekjøbing, Plejesøn af Jægermester Fønnesbech til Vesterbygaard, Elev,

Hans Schebye, S. af Forpagter S. paa Bøllesminde paa Laalland, Elev,

Kristian Andreas Melson, S. af Kbmd. M. i Rudkjøbing, Elev,

Hans Peter Beckmann, S. af afg. Væver B. i Sorø, skoles. Discipel,

Alfred Silvio Fugl, S. af Etatsraad F., Direktør for Privatbanken i Kbhvn., Elev,

Frederik Masenius Tvermoes, S. af afd. Grosserer T. i Kbhvn., Elev,

Karl Emil Raaschou, S. af Provst R. i Søborg i Sælland, Elev,

Henrik Groot Colding, S. af Fysikus Dr. med. C. i Ærøskjøbing, Elev,

Herman Heinrich Louis Schwanenflügel, S. af nu afd. Hospitalsforst. Kancelliraad Schwanenflügel-Kühné i Slagelse, Elev,
 der alle bestode med de Karakterer til Afgangsexamens tvende Dele, som ses af omstaaende Tabel. Til Afgangsexamens første Del indstillede sig 15 Elever og skolesøgende Disciple af 6te Klasse, af hvilke 11 opflyttedes i 7de Klasse.

b. Fra Realklasserne.

Afgangsexamen fra 5te Realklasse toges i Slutningen af forrige Skoleaar af følgende 3 Elever og 3 skolesøgende Disciple, nemlig:

Karl Johan Emil Nikolaj Holstein, S. af Propr. H. til Dyrehavegaard, Elev,

Karl Sofus Valdemar Petersen, S. af Farver P. i Sorø, skoles. Discipel,

Wulff Henrik Laurentius Klüwer, S. af Bogholder K. i Ringsted, Elev,

Niels Peter Oskar Husum, S. af Major H. i Kbhvn., Elev,

Niels Peter Mossin Rasmussen, S. af Smedem. R. i Sorø, skoles. Discipel,

August Kristian Weber, S. af Civilingenieur W. i Sorø, skoles. Discipel.

Deres Karakterer ses af omstaaende Tabel.

Karakterer ved Afgangsexamen.

	Tysk.	Fransk.	Geografi.	Natur- historic.	Dansk.	Latin, skriftlig.	Latin, mundlig.	Græsk.	Religion.	Historie.	Arithme- tik.	Geometri.	Natur- lære.	Hoved- karakter.
Wulff	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	G.	Ug.	Ug.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	G.	Første.
Schebye	Mg.	G.	Mg.	Mg.	Mg.	G.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Ug.	Mg.	Ug.	Første.
Melson	Mg.	Mg.	Tg.	Mg.	G.	G.	Mg.	Mg.	Mg.	G.	Mg.	Mg.	Ug.	Første.
Beckmann	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	G.	G.	Mg.	Mg.	Mg.	G.	Mg.	G.	G.	Første.
Fugl	Mg.	G.	G.	Ug.	Mg.	Tg.	Mg.	G.	G.	Tg.	G.	G.	Mg.	Anden.
Tvermoes	G.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	G.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Første.
Raaschou	Mg.	Mg.	Ug.	Mg.	Mg.	G.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Første.
Colding	Ug.	G.	Mg.	G.	G.	G.	G.	G.	G.	G.	G.	Tg.	Tg.	Anden.
Schwanenflügel.	G.	G.	Mg.	Ug.	Mg.	Tg.	G.	Tg.	G.	Mg.	G.	Tg.	Tg.	Anden.

For Hebraisk fik Beckmann Tg.

Karakterer ved Realafgangsexamen.

	Dansk.	Tysk.	Fransk.	Engelsk.	Historie.	Geografi.	Arithmetik.	Geometri.	Naturalæf.	Naturhistorie.	Skrivn. og Tegning.	Points.
Holstein	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	G.	Mg.	G.	73.
Petersen	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	G.	G.	Mg.	G.	Mg.	Mg.	Mg.	71.
Klüwer	G.	G.	G.	G.	Tg.	G.	G.	G.	G.	G.	Mg.	53.
Husum	G.	G.	Mg.	G.	Tg.	G.	Mg.	Mg.	Ug.	Mg.	G.	62.
Rasmussen . . .	Tg.	G.	G.	G.	G.	Mg.	Mg.	G.	G.	Mg.	G.	57.
Weber	G.	G.	Mg.	G.	G.	G.	Tg.	Tg.	G.	G.	G.	43.

Skolens Lærere.

Adj. Blicher har paa Grund af Sygdom i Slutningen af Skoleaaret været dispenseret fra sine Embedsforretninger, som have været besørgede af forhenv. Adj. ved Flensborg lærde og Realskole K. E. Kjellerup.

Konst. Lærer M. Rosing blev under 6. Maj fast ansat som Adjunkt.

Musiklærer P. Heise ansøgte om og erholdt Afsked fra 1. Jan., fra hvilken Tid E. Siboni konstitueredes i Embedet.

Overlærer Sibbern og Adjunkterne Liebenberg, Corfixen og Rosing have fremdeles haft samme Andel i Inspektionsforretningerne ved Opdragelsesanstalten som tidligere. Tilsynet med 7de Klasse har som før været ført af Rektoren.

Lærefagene

have været saaledes fordelte:

Rektor, Prof. Dr. Tregder: Latin i VII Kl. A.	
og Græsk i VII Kl. B.	14 Timer.
Overlærer Trojel: Dansk og Hebraisk i VII Kl., Tysk i I Kl., Regning i III Realkl.	20 —
Overlærer Bang: Latin i V Kl., Græsk i VII Kl. A., VI, V og IV Kl.	28 —
Overlærer Johnstrup: Naturlære i VII Kl. og V og IV Realkl., Mathematik i V Realkl.	26 —
Overlærer Sibbern: Fransk i IV, III og II Kl. samt i IV og III Realkl.	18 —
Adjunkt Liebenberg: Skrivning i Realkl., IV, III, II og I Kl.	17 —

Adjunkt Blicher: Fransk i VII, VI og V Kl. og V Realkl., Regning i III, II og I Kl.	27	Timer:
Adjunkt Hansen: Dansk i V og III Realkl., IV og II Kl.; Tysk i III og II Kl. . . .	21	—
Adjunkt Corfixen: Matematik i VII, VI, V og IV Kl. samt IV Realkl.	25	—
Adjunkt Lorenzen: Naturhistorie i alle Klasser	23	—
Adjunkt Moth: Engelsk i Realklasserne, Geo- grafi i VI, V og IV Kl. og i Realklasserne	24	—
Adjunkt Heise: Dansk i VI Kl., Latin i IV og III Kl., Religion i Realkl.	25	—
Adjunkt Nyeberg: Tysk i VI, V og IV Kl. samt Realkl., Religion i II Kl.	24	—
Adjunkt Heiberg: Dansk i V, III og I Kl. samt IV Realkl., Religion i VII, VI, V, IV, III og I Kl.	27	—
Adjunkt Møller: Latin i VII Kl. B., Historie i VII Kl. B., VI og II Kl. samt V og IV Realkl.; Geografi i III, II og I Kl. . . .	27	—
Adjunkt Rosing: Latin i VI Kl., Historie i VII Kl. A., V, IV, III og I Kl. samt III Realkl.	24	—
Gymnastiklærer, Overkrigskommissær Prehn: Gymnastik m. m. i hele Skolen	13	—
Tegnelærer, Historiemaler Dalsgaard: Teg- ning i Realklasserne, II og I Klasse . .	12	—
Musiklærer, Organist Siboni: Sang og In- strumentalmusik	18	—

Det Hvert Fag tillagte Antal Timer ses af nedenstaaende Tabel:

	VII.		VI	V	V R.			IV	IV R	III	III R	II	I
	A.	B.			A.	AB.	B.						
Dansk	2	2	2	2		2		2	2	2	4	5	6
Tysk			3	3	1	3	1	3	4	3	4	5	6
Fransk	1	1	3	3		4		2	4	3	4	5	
Engelsk						5			4		3		
Latin	9	8	8	9				9		10			
Græsk	5	5	4	5				5					
Hebraisk	2	3											
Religion	2	2	2	2				2	2	2	2	2	3
Historie	4	3	3	2		2		2	2	3	2	3	3
Geografi			2	2		2		2	2	2	2	2	2
Naturhistorie			3	2	1	2	1	2	3	2	3	2	2
Naturlære	5	4			2	1	2		2				
Arithm. og Regning	2	2	2	2	1	1	1	2	2	5	5	5	6
Geometri og geom. Tegning	2	3	2	2	2	2	2	2	3				
Tegning					2		2		2		2	2	2
Skrivning					1		1	1	2	2	3	3	4
Sang	2	2	2	2		2		2	2	2	2	2	2
Gymnastik	2	2	2	2		2		2	2	2	2	2	2
	38	37	38	38	38		38	38	38	38	38	38	38

Sangtimerne i alle Klasser og Undervisningen i Instrumentalmusik ligge udenfor den egentlige Skoletid.

De gjennemgaaede Pensa

have i Skolcaaret 1864—65 været følgende:

Dansk.

- I Kl. (Heiberg). Fire Timer om Ugen ere anvendte til Læsning i Funch, Røgind og Warburgs Læsebog, Gjenfortælling og grammatiske Øvelser (Bojesens Sproglære § 1—47). En Del Digte ere gjennemgaaede og lærte udenad. To Timer om Ugen ere brugte til skriftlige Øvelser, i Begyndelsen Diktat, senere Gjengivelse af mindre Fortællinger og lignende.
- II Kl. (Hansen). Funch, Røgind og Warburgs Læsebog er benyttet til Oplæsning og Analyse. Bojesens Sproglære er læst og repeteret. Nogle Digte ere lærte udenad. Hver Uge 2 Stile, i det første Halvaar Diktat, i det sidste Gjengivelse af en oplæst Fortælling, smaa lette Opgaver, Oversættelse fra Tysk o. s. v.
- III Realkl. (Hansen). Hjorts Børneven er benyttet til Oplæsning og Analyse. Bojesens Sproglære er repeteret. Hver Uge ere 2 Timer anvendte til Stil. Opgaverne have dels været tagne af Krossings Stiløvelser, dels bestaaet i Gjengivelse af en oplæst Fortælling, Oversættelse fra Tysk og endelig smaa, lette Opgaver. Klassen er øvet i Fremsigelse af udenadlærte Vers samt Forstandsøvelse efter Krossings Stiløvelser.
- III Kl. (Heiberg). Holsts pros. Læsebog og Wulffs Læsebog ere benyttede til Oplæsning og Analyse. Bojesens Sproglære er repeteret. Enkelte Digte ere lærte udenad. Hver Uge 1 Stil, som oftest begyndt paa Skolen og fuldført hjemme.

IV Realkl. (Heiberg). Wulffs Læsebog og Holsts poet. Læsebog ere benyttede. Bojesens Sproglære er repeteret. Den nordiske Gudelære er mundtlig gennemgaaet. Af Oehlenschläger er læst Væringerne og Stykker af Nordens Guder, af Holberg et Par Komedier. Hver Uge 1 Stil, i Reglen hjemme.

IV Kl. (Hansen). Den ene Time er anvendt dels til at gennemgaa den nordiske Mythologi efter Dorph og Oehlenschlägers Nordens Guder, dels til Oplæsning, hvortil Holsts pros. Læsebog er benyttet. Oehlenschlägers Hakon Jarl er læst. Den anden Time er anvendt til Stil. Opgaverne have bestaaet i Beskrivelser og Skildringer af forskjellig Art, undertiden i Oversættelse fra Tysk. Plenges Anvisning til Udarbejdelser i Modersmaalet er af og til benyttet.

V Realkl. (Hansen). Den danske Litteratur er gennemgaaet fra Grundtvig til Nutiden med Benyttelse af Flors Haandbog. Enkelte Gange Øvelse i Oplæsning og Analyse. Ingemanns Valdemar den store og hans Mænd er læst. Hver Uge 1 Stil, der efter at være rettet hjemme er gennemgaaet dels for hele Klassen, dels for hver enkelt Discipel. Ved Stilene er Borgens Vejledning undertiden benyttet.

V Kl. (Heiberg). Holsts poet. Læsebog og Funchs Læsebog for de højere Klasser er benyttet. Desuden er der læst: af Holberg Peder Paars, 1ste Sang, og Erasmus Montanus, af Wessel Kjærlighed uden Strømper og flere komiske Fortællinger, af Oehlenschläger Aladdin og St. Hans Aftenspil, af P. Møller Ejvind Skaldaspiller, Lægdsgaarden og nogle Digte. Hver Uge 1 Stil, i Reglen skreven hjemme.

- VI Kl. (Heise). Den nordiske Mythologi er gennemgaaet efter Arentzen. For Klassen er oplæst: af Holberg nogle Epistler og det meste af Niels Klim i Baggesens Overs., af Baggesen Stykker af Labyrinthen samt nogle Digte og Fortællinger, af Bredahl Stykker af Dramatiske Scener. Fremdeles er oplæst udvalgte Stykker af Iliaden i Wilsters Overs. Til Øvelse i Oplæsning for Disciplene er Funchs Læsebog for de højere Klasser benyttet. I Slutningen af Aaret meddeles Reglerne for Udtalen i Svensk, hvilke indøves ved Oplæsning. 2 à 3 Stile om Maanedn.
- VII Kl. B. (Trojel). Den danske Litteraturs Historie fra den første Oprindelse til Ewalds Tid er gennemgaaet ved mundtlige Foredrag af Læreren og Oplæsning af et passende Udvalg af Brudstykker eller hele Værker. En Stil er skreven (hjemme) hver anden Uge. Til Udarbejdelsen af Afhandlinger er i Begyndelsen af Skoleaaret i nogle faa Timer meddelt Anvisning (nærmest efter Plenge). Omtrent 1 Time maanedlig er anvendt til at læse Svensk efter Hammerichs Læsestykker.
- VII Kl. A. (Trojel). Den danske Litteraturs Historie efter 1766 er gennemgaaet ved mundtlige Foredrag af Læreren og Oplæsning af et passende Udvalg af hele Værker eller Brudstykker. En Stil er skreven (hjemme) hver anden Uge. Til Udarbejdelsen af Afhandlinger er der i Begyndelsen af Skoleaaret i nogle faa Timer meddelt Anvisning (nærmest efter Plenge).

Tysk.

- I Kl. (Trojel). Af Riises lille Læsebog er læst S. 22—94. S. 1—4 og Tillæget bagi lærte udenad. Det

almindeligste og vigtigste af Simonsens Formlære.
Daglig Øvelse i Analyse og Bøjning.

- II Kl. (Hansen). Riises Læsebog S. 69—82 og 97—208. I Hjorts Grammatik ere Bøjningsslæren og Kjønsreglerne tilligemed de uregelmæssige Verber læste og repeterede.
- III Kl. (Hansen). Hjorts Læsebog S. 21—63. Af Hjorts Grammatik er det vigtigste af Formlæren gennemgaaet. Hveranden Uge 1 Time mundtlig Stil efter Holbechs og Petersens Stiløvelser, hveranden Uge 1 Time skriftlig Stil paa Skolen.
- III Realkl. (Nyeborg). Hjorts Læsebog S. 58—101. Formlæren efter Hjorts Grammatik. Mundtlig Stil efter Holbechs og Petersens Stiløvelser 1 Time hver Uge, og 1 Stil om Ugen skreven paa Skolen.
- IV Kl. (Nyeborg). Hjorts Læsebog S. 78—112, 173—187, 341—361. Formlæren efter Hjorts Grammatik. 1 Stil hveranden Uge paa Skolen. Hveranden Uge er 1 Time anvendt til Overs. fra Dansk til Tysk og derefter til kursorisk Læsning (Freytag, Soll und haben).
- IV Realkl. (Nyeborg). Hjorts Læsebog S. 58—112 og 122—127. Formlæren efter Hjorts Grammatik. En Gang om Ugen Dansk-Tysk (Holbechs og Petersens Stiløvelser). 2 Stile om Ugen, af hvilke den ene paa Skolen.
- V Kl. (Nyeborg). Jürs og Rung: Deutsche Dichter S. 118—212, i Almindelighed de med * betegnede Digte. Hjorts Læsebog S. 612—621. Formlæren og Syntaxen efter Hjorts Grammatik. Efterat Stilen bortfaldt, 1 Gang om Ugen kursorisk Læsning (Goethes

Prosa, Wallenstein) og mundtlig Oversættelse fra Dansk til Tysk (Wolles Materialier).

- V Realkl. (Nyeborg). Hjorts Læsebog S. 586—598, 548—564, yngste Afdeling desuden S. 612—621. Jürs og Rung: Deutsche Dichter S. 118—212, de med * betegnede Digte. Formlæren og Syntaxen efter Hjorts Grammatik. Ugentlig 2 Stile, hvoraf den ene paa Skolen. Kursorisk Læsning 1 Gang om Ugen (Freytag, Soll und haben), og en Gang hver anden Uge mundtlig Oversættelse fra Dansk til Tysk.
- VI Kl. (Nyeborg). Jürs og Rung: Deutsche Dichter S. 118—212, de Digte, der ikke ere betegnede med *. Hjorts Læsebog S. 437—460. Formlæren og Syntaxen efter Hjorts Grammatik er repeteret. Efterat Stilen bortfaldt, 1 Time om Ugen mundtlig Oversættelse fra Dansk til Tysk, 1 Time kursorisk Læsning (Schillers Wallenstein, Maria Stuart).

Frænsk.

- II Kl. (Sibbern). Borrings Læsebog for Mellemklasser S. 1—35. Efter Ingerslevs Grammatik § 42—95. Sibberns Stiløvelser, 1ste Afsnit: første Halvdel af de ulige Nummere, 1—21 og 31—35.
- III Kl. (Sibbern). Borrings Læsebog for Mellemklasser S. 90—116, 174—178, 185—197, 210—216 og 250—256. Af Ingerslevs Gramm. forfra til de uregelrette Verber (§ 42—99), Sibberns Stiløvelser, 1ste Afsnit: første Halvdel af de lige Nr. 2—30 og af Nr. 21.
- III Realkl. (Sibbern). Samme Læsebog S. 90—116, 174—178, 185—197, 210—216, 250—263. Af

Ingerslev Gramm. forfra til de uregelrette Verber. I Stiløvelserne, første Afsnit: første Halvdel af de lige Nr. 2—36 samt af Nr. 21.

IV Kl. (Sibbern). Borrings Etudes littéraires S. 1—10, 46—62, 98—116, 126—141. Af Abrahams's Grammatik: Formlæren. Sibberns Stiløvelser, 1ste Afsnit: første Halvdel af de lige Nummere 50—82.

IV Realkl. (Sibbern). Borrings Etudes littéraires S. 1—10, 46—62, 98—126, 141—190, 328—337. Af Abrahams's Grammatik: Formlæren. Sibberns Stiløvelser, første Afsnit: første Halvdel af 50 og af de ulige Nummere 51—83.

V Kl. (Blicher, Sibbern, Kjellerup). Borrings Etudes litt. S. 20—76, 210—273, 279—293. Sibberns Stiløvelser, 2det Afsnit: Halvdelen af Nr. 1, 5, 7. Det dertil svarende af Abrahams's Grammatik. Formlæren er repeteret. Kursorisk Læsning en Time om Ugen.

V Realkl. (Blicher, Moth). Borrings Etudes litt. S. 20—46, 210—235, 373—401. Sibberns Stiløvelser, 2det Afsnit, Nr. 47, 49, 57 og 59. Det dertil svarende i Abrahams's Gramm. Formlæren tildels repeteret. I første Halvaar omtrent hver 14de Dag en Stil. En Time om Ugen er anvendt til kursorisk Læsning.

VI Kl. (Blicher, Trojel, Kiellerup). Lebers Handbuch, den pros. Del, S. 140—172, den poetiske Del, S. 66—106, 121—129, 150—179, 488—500. Udvalgte Kapitler af Formlæren og Syntaxen repeterede efter Abrahams's Gramm. Kursorisk Læsning en Time ugentlig.

Engelsk. (Moth).

- III Realkl. I Listows Elementarbog ere alle de engelske Stykker læste; af de danske de 14 første og det halve af det 15de. Af Listows Læsebog, 1ste Afdeling, de 21 første Stykker. I Mariboers Formlære læst til de uregelmæssige Verber.
- IV Realkl. Listows Læsebog, 1ste Afdeling, S. 11—51. Bøjningslæren efter Mariboe.
- V Realkl. Ældste Afdeling har læst Dickens: David Copperfield, 3die Bind S. 73—234, 253—299. (S. 73—156 ere Repetition). Yngste Afdeling har i samme Bog læst S. 156—201, 253—299. Mariboers Formlære er repeteret. Først 2 Stile om Ugen, siden 3 i Løbet af 14 Dage. Hver 14de Dag kursorisk Læsning i Cooper: The Spy.

Latin.

- III Kl. (Heise). Af Borgens Læsebog er det sædvanlige Pensum gennemgaaet; Formlæren efter Madvigs Sproglære. 2 à 3 Stile ere skrevne om Ugen paa Skolen.
- IV Kl. (Heise) Cæsars Gallerkrig, 1ste Bog. Af Madvigs Sproglære er Formlæren repeteret og af Ordføjningslæren læst Hovedreglerne af Kasuslæren. 3 Stile egentlig skrevne paa Skolen, tildels efter Trojels Materialier.
- V Kl. (Bang). Ciceros fire catilinariske Taler og pro Roscio Amerino; Virg. Aen., 3die Bog, S. 1—462. Madvigs Sproglære i Udtog. 3 Stile om Ugen skrevne paa Skolen uden Hjælpemidler.
- VI Kl. (Rosing). Livius, 3die Bog og 4de Bog, 1—20; Virgils Æneide, 3die Bog. 2 Stile egentlig, under-

tiden en Version, alle skrevne paa Skolen, Halvdelen uden Hjælpemidler.

VII Kl. B. (Møller). Livius, 2den Bog, fra Kap. 33; Virgils Æneide, 3die Bog; Cicero de officiis. Ugentlig 3 Stile og en Gang imellem en Version. Undertiden Extemporallæsning efter Henrichsens Opgaver. I Slutningen af Aaret er Tregders Litteraturhist. gennemgaaet.

VII Kl. (Tregder). Hor. Od., 3die Bog og Brevene med Ars poet. Desuden repeteret det tidligere læste. 3 Stile ugentlig, undertiden en Oversættelse fra Latin til Dansk. Extemporallæsning efter Henrichsens Opgaver. Enkelte Partier af Antikviteterne efter Bojesen og Litteraturhistorien efter Tregder.

Graesk.

IV Kl. (Bang). Det vigtigste af Tregders Formlære er læst og indøvet ved Hjælp af Lunds Læsebog.

V Kl. (Bang). Xenophons Anabasis, 3die og 4de Bog og Homers Odysse, 10de Bog V. 1—387. Tregders Formlære er benyttet under Læsningen.

VI Kl. (Bang). Herodots 3die Bog, Kap. 1—99 og Homers Odysse, 9de Bog fra V. 407 samt 10de og 11te Bog. Tregders Formlære er benyttet under Læsningen, og under samme er en Del af Ordføjningslæren meddelt mundtlig.

VII Kl. B. (Tregder). Homers Odysse, 9de—12te Bog; Herodot, 8de Bog fra Kap. 91; Platons Apol.; Xenophons memorabilia Socratis, 3die og 4de Bog. Det væsentligste af Syntaxen er meddelt mundtlig under Læsningen af Forfatterne.

VII Kl. A. (Bang). Af nyt er læst Sofokles's Aias, ellers er det læste repeteret, nemlig Xen. Anab., 1ste og 2den (nogle 3die og 4de) Bog; Herodot, 6te (nogle 5te) Bog; Xen. mem., 3die og 4de (nogle 1ste og 3die) Bog; Platons Apol. og Kriton; Hom. Od., 6te—9de (nogle 2den og 11te) Bog. Nogle Partier af Tregders Litteraturhistorie og Bojesens Antikviteter.

Hebraisk (Trojel).

VII Kl. B. De 12 første Kapitler af Genesis samt det meste af Formlæren efter Whittes Gramm.

VII Kl. A. Genesis, Kap. 11—50. Formlæren repeteret.

Religion.

I Kl. (Heiberg). Balslevs Bibelhistorie; Luthers lille Katekismus; nogle Psalmer.

II Kl. (Nyeborg). Balslevs Bibelhistorie, det gamle Testamente; Balslevs Forklaring S. 1—24. Nogle Psalmer.

III Kl. (Heiberg). Luthers Katekismus samt Balslevs Forklaring S. 25—48; Assens's Bibelhistorie til S. 79. Nogle Psalmer.

III Realkl. (Heise). Det ny Testamente efter Balslevs Bibelhistorie. Balslevs Forklaring S. 25—48. Nogle Psalmer.

IV Kl. (Heiberg). Balslevs Forklaring fra S. 48. Assens's Bibelhistorie S. 61—102 og 139—178. Nogle Psalmer.

IV Realkl. (Heise). Balslevs Bibelhistorie og Forklaring repeteret.

- V Kl. (Heiberg). Herslebs Bibelhistorie forfra til Kongerne samt fra S. 176 til Apostlenes Historie. Af Apostlenes Gjerninger de 15 første Kapitler.
- VI Kl. (Heiberg). Herslebs Bibelhistorie. Apostlenes Gjern. Kap. 19—28. Galaterbrevet er udførlig gennemgaaet og lært.
- VII Kl. B. (Heiberg). Lukas's Evangelium Kap. 1—18 i Grundsproget.
- VII Kl. A. (Heiberg). Markus's Evangelium, Galater- og Efeserbrevet i Grundsproget. Kirkehistoriske Fortællinger.

Historie.

- I Kl. (Rosing). Fædrelandets Historie til 1848 efter Rimestad som Grundlag.
- II Kl. (Møller). Af Kofods fragmentariske Lærebog fra Aar 14—1795.
- III Kl. (Rosing). Bohrs Oldtidens Historie til Konstantin den store.
- III Realkl. (Rosing). Kofods fragmentariske Lærebog til Konstantin den store.
- IV Kl. (Rosing). Efter Bohr er gennemgaaet Oldtidens Historie fra Augustus, Middelalderen til Rusland, Polen og Ungarn.
- IV Realkl. (Møller). Af Kofods fragmentariske Lærebog er læst fra Marius til Reformationen, af Nissens Danmarkshistorie er læst forfra til Kristian den anden.
- V Kl. (Rosing). Middelalderens Historie efter Bohr fra Korstogene. Af Allens Danmarkshistorie er læst forfra til Aar 1241.

- V Realkl. (Møller). Kofods fragmentariske Historie; Allens Danmarkshistorie.
- VI Kl. (Møller). Af Bohrs Historie er læst Afsnittet fra 1517—1795, af Allens Danmarkshistorie fra 1536 til 1784.
- VII Kl. B. (Møller). Efter Bohr er repeteret Oldtidens og Middelalderens Historie og læst den nyere Historie fra 1815. Allens Danmarkshistorie.
- VII Kl. A. (Rosing). Det hele Kursus er repeteret efter Bohr og Allen.

Geografi.

- I Kl. (Møller). Rimestads mindre Geografi forfra til den græsk-tyrkiske Halvø.
- II Kl. (Møller). Rimestads Geografi fra den græsk-tyrkiske Halvø.
- III Kl. (Møller). De fremmede Verdensdele og den almindelige Indledning efter Rimestad.
- III Realkl. (Moth, Kjellerup). Efter Rimestad Asien, Afrika, Amerika, Avstralien og Indledningen til § 12. Mundtlig efter Globus de første Begreber af den matematiske Geografi.
- IV Kl. (Moth, Kjellerup). Efter Munthe (Velschow) Asien fra Indien, Afrika, Amerika, Avstralien.
- IV Realkl. (Moth). Efter Rimestad Indledningen, Nord-, Øst-, Vest- og Syd-Europa.
- V Kl. (Moth). Efter Munthe (Velschow) fra Norge til Østerrig.
- V Realkl. (Moth). Rimestads Geografi.
- VI Kl. (Moth). Munthes (Velschows) Geografi.

Mathematisk og Regning.

- I Kl. (Blicher, Trojel, Kjellerup). De fremmeligere have regnet de fire Regningsarter med brudne Tal; de langsommere de fire Regningsarter med hele Tal, Brokers Forvandling, Addition og Subtraktion. Hovedregning.
- II Kl. (Blicher, Corfixen, Kjellerup). De fire Regningsarter med brudne Tal, enkelte Reguladetri. Hovedregning. I begge disse Klasser er Mundts Regnebog bleven benyttet tilligemed sammes Apparat.
- III Kl. (Blicher, Sibbern, Kjellerup). De fire Regningsarter med Brøk, Reguladetri, Decimalbrøk og Kvadratrods Uddragning efter Mundts Ledetraad og Apparat. Hovedregning.
- III Realkl. (Trojel). Mundts Ledetraad ved Regneundervisningen indtil XXII inklusive (Kvadratrodens Uddragning) med Undtagelse af XVI—XIX. Det læste er indøvet ved praktisk Regning efter Mundts Apparat.
- IV Kl. (Corfixen). Steen, Elementær Arithmetik: Tal, Sum, Produkt, Decimalbrøk. Mundts Geometri (nyeste Udgave), 1ste, 2det og 3die Kapitel.
- IV Realkl. (Corfixen). Steen, Elementær Arithmetik: Tal, Sum, Produkt. Mundts Geometri (ældre Udgave) indtil ligedannede Trekkanter. Hver 14de Dag 1 Time praktisk Regning. Geometrisk Tegning (Johnstrup) 1 Time ugentlig.
- V Kl. (Corfixen). Steen, Elementær Arithmetik: Proportioner, Anhanget om Kvadratrodens Uddragning. Steen, Elementær Algebra § 1—3. Mundts Geometri (nyeste Udgave), 4de, 5te og 6te Kapitel med en Del Forbigaaelser.

- V Realkl. (Johnstrup). Den yngre Afdeling har læst § IV, V og Anhanget i Steens elementære Arithmetik, § 1—3 af samme Forfatters elementære Algebra og Mundts Geometri Nr. 232—544. Den ældre Afdeling: Steens elementære Algebra § 4—6, Mundts Geometri Nr. 574—622 og repeteret det tidligere læste. — Begge Afdelinger have desuden anvendt ugentlig 1 Time til praktisk Regning, 1 Time til geometrisk Tegning og skrevet en Udarbejdelse hjemme.
- VI Kl. (Corfixen). Steen, Elementær Algebra § 4—6. Regulære Polygoners Beregning. Geometrisk Konstruktion. Et Omrids af Plantrigonometrien efter Ramus. En skriftlig Udarbejdelse ugentlig.
- VII Kl. B. (Corfixen). Mundts Geometri, 7de Kap. Lighedannethed. Mundts Stereometri (ældre Udgave). Repeteret det i de foregaaende Klasser læste. En skriftlig Udarbejdelse ugentlig.
- VII Kl. A. (Corfixen). Det hele matematiske Pensum repeteret. En skriftlig Udarbejdelse ugentlig.

Naturalære (Johnstrup).

- IV Realkl. Ligevægtslæren efter Ørsteds mekaniske Fysik til § 202 med Forbigaaelse af, hvad der forudsætter Kundskaber, som Disciplene i denne Klasse ikke kunne være i Besiddelse af.
- V Realkl. Begge Afdelinger have i samlede Timer læst Johnstrups kemiske Grundstoffer. I særskilte Timer har den yngre Afdeling læst Læren om Varme, Magnetisme og Elektricitet efter Silfverbergs kemiske Fysik; den ældre Afdeling repeteret alt det læste.

VII Kl. B. Ørsteds mekaniske Fysik.

VII Kl. A. Müllers kemiske Fysik og Jørgensens Astronomi.

Naturhistorie (Lorenzen).

I Kl. Pattedyrene og Fuglene.

II Kl. Krybdyrene og Padderne samt repeteret Pattedyrene og Fuglene.

III Kl. Fiskene og Leddyrene. Det linneiske System er gjennemgaaet, og Øvelser foretagne i at kjende og bestemme Planter.

III Realkl. Samme Pensum som III Klasse.

IV Kl. Det menneskelige Legemes Bygning. Pattedyrene. Første Afsnit af Vaupells Lærebog i Planterigets Naturhistorie samt flere Familier af de tofrobladede Planter.

IV Realkl. Samme Pensum som IV Klasse.

V Kl. Tredie Afsnit af Vaupells Lærebog samt Fuglene, Krybdyrene, Padderne og Fiskene.

V Realkl. B. I Botanik er læst samme Pensum som i V Klasse; i Zoologi Leddyrene og Bløddyrene.

A. Det tidligere læste saavel i Zoologi som i Botanik er repeteret.

VI Kl. Det tidligere læste saavel i Zoologi som i Botanik er repeteret.

De brugte Lærebøger ere: Lützens Begyndelsesgrunde i Dyrerigets Naturhistorie og Vaupells Lærebog i Planterigets Naturhistorie.

I Sang have i Aarets Løb 108 Elever og Skolesøgende haft Undervisning. Tillige have 12 Elever hver haft 2 halve Timer ugentlig i Instrumentalmusik.

I Frihaandstegning undervises i de to nederste og i samtlige Realklasser. I 1ste er der i afvigte Skoleaar tegnet dels efter Hetschs Fortegninger, dels efter Omrids af antike Kar af Læreren selv. I 2den Klasse er der fortsat med disse Øvelser, og desuden har der af de dygtigere Disciple været tegnet efter større Omrids af Dyrehoveder, som opfæstede paa et Bræt i nogen Afstand fra Tegnerne paa engang vare fælles for flere. I 3die Realklasse er der fortsat med sidstnævnte Øvelser, men Fortegningerne have været menneskelige Hoveder. Samtlige større Fortegninger ere af Læreren selv. Desuden er der i denne Klasse foretaget Øvelser i Skyggetegning, med hvilke der ogsaa er fortsat i 4de Realklasse afvexlende med Tegning efter større Klodser. I 5te Realklasse B. har der været tegnet efter Helsteds Gipsornamenter og Jannickes Afstøbninger over Planter, og i A. efter forskjellige Kar.

Disciplene.

Ved forrige Programs Udgivelse talte Skolen 175 Disciple, nemlig 91 Elever og 84 skolesøgende Disciple. Af disse udgik ved Dimission 15 og 10 bleve udmeldte, saa at der ved det ny Skoleaars Begyndelse fandtes 150 ældre Disciple. Der optoges til samme Tid 24 ny, og i Aarets Løb er der senere endvidere optaget 4 ny Disciple, hvorimod 1 er død og 4 ere udmeldte, saa at der nu i Juni Maaned i Skolen er 173 Disciple, saaledes fordelte i Klasserne:

VII Klasse A.

1. Konrad Heinrich Donner Zahrtmann (Overlæge Z. i Rønne).
2. Bernhard Lavrits Frederik Bang (Overlærer B. i Sorø).
3. Johan Frederik Emil Trojel (Overlærer T. i Sorø).
4. Otto Valdemar Glahn (Ingenieurmajor G. i Helsingør).
5. Otto Kristian Rehling Møller (Prok. M. i Helsingør).
6. Kristian Nikolaj Emil Siersted (Skolelærer S. i Hasle).
7. Ludvig Holberg (Pastor H. i N. Aaby i Fyn).
8. Hans Peter Lillelund Meyn (Provst M. i Rønne).
9. Karl Adolf Rothe Bech (Jægerm. B. til Valdbygd.).
10. Otto Frederik Valdemar Masorsky (fhv. Toldkontrollør M. i Kbhvn.).
11. Ludvig Vilhelm Meyer (Distriktslæge M. i Horsens).
12. Karl Rikard Johannes Kaufmann (Læge K. i Nexø).
13. Jens Peter Kristian Agerskov (afd. Forp. A. paa Ny-Lellingegaard).
14. Ejnar Octavius Tornøe (afd. Amtsforv., Kmrd. T. i Assens).
15. Preben Johan Frederik Jakob Hansen (Skolelærer H. i Ore i Fyn).
16. Otto Vilhelm Emil Tolderlund (Distriktslæge T. i Korsør).
17. Frederik Vilhelm Møller (afdøde Gjæstgiver M. i Humlebæk).
18. Georg Kristian Villum Krause Nielsen (Bager N. i Ringsted).
19. Frederik Linstow (afd. Kjkr. og Kapt. L. i Kbhvn.).
20. Harald Hother Holstein (afd. Pastor H. i Kbhvn.).

Disse 20 ville i Aar indstille sig til Afgangsexamens

2den Del.

VII Klasse B.

21. Søren Martin Schjølter (Møller S. i Blaabæks M.).
22. Peter Martin Truelsen (Bødker T. i Sorø).
23. Frederik Karl Kristian Michelsen (afd. Provst M. i Thisted).
24. Otto Georg Petersen (Pastor P. i Gjern).
25. Peter Johansen Fiedler (Birked. F. i Sterrede).
26. Olaf Kristian Købke (afd. Oberstl. K. i Kbhvn.).
27. Hugo Otto Johannes Schmedes (Forp. S. paa As-sendrup).
28. Antonio Gustav Gottlieb Leigh Smith (Jægerm. S. til Rudbjerggaard paa Laaland).
29. Oskar Valdemar Risom (afd. Propr. R. til Skaarup-gaard i Jylland).
30. Ulrik Johan Avgust Bernstoff (Hofjægerm. Grev B. til Raschenberg).
31. Karl Theodor Røglind (Pastor R. i Rørby).
32. Axel Damkier (afd. Prokur. D. i Kbhvn.).
33. Ludvig Emil Frederik Sommer (afd. Grosserer S. i Kbhvn.).

Nr. 2, 3, 4, 22 og 30 ere skolesøgende Disciple, de øvrige Elever.

VI Klasse.

1. Sophus Kristoffer Hauberg (Apotheker, Assessor H. i Kbhvn.).
2. Georg Axel Kristian Severin Ræder (Generallieute-nant R. i Kbhvn.).
3. Axel Thortsen (afd. Kjkr. og Kapt. T. i Kbhvn.).
4. Otto Frederik Begtrup Hansen (Pastor H. i Tersløse).
5. Axel Ejvind Wulff (Kbmd. W. i Stubbekjøbing, Plejefader Jægerm. Fønnesbech til Vesterbygd).

6. Zacharias Viktor Alfred Redøhl (Politibetjent R. i Næstved).
7. Thomas Jessen (Propr. J. til Majbølgd. paa Als).
8. Francisco Adrian Snell Cetti (Udskrivningschef, Major C. i Vejle).
9. Hjalmar Bang (Godsejer B. til Sparresholm).
10. Theodor Emil Hilarius-Kalko (Part. K. i Holbæk).
11. Kristian Schwensen (Pastor S. i Hørup paa Als).
12. Erik Holm Nyeberg (Byfoged, Justitsraad N. i Grenaa).
13. Viggo Holstein (Broder til Nr. 20 i VII).
14. Alfred Eulalius Weber (Civilingen. W. i Kbhvn.).
15. Sigismund Ludvig Schulin (Kherre og Amtmand Grev S. i Hillerød).
16. Kristoffer Emil Albert Nielsen (Broder til Nr. 18 i VII).

Nr. 1, 2, 5, 7 og 11 ere skolesøgende Disciple, de øvrige Elever.

V Realklasse.

1. Karl Frederik Sarauw (afd. Møller S. i Sorø).
2. Eusebius Ludovico Benvenuto Vahl (Generalmajor V. i Kbhvn.).
3. Oskar Hakon Valdemar Bruun Muus (Konsul M. i Kbhvn.).
4. Antonio Herman Wedege Cetti (Broder til Nr. 8 i VI).
5. Henrik Johannes Krebs (Pastor K. i Kolby paa Samsø).
6. Karl Edvard Arnold Carstensen (Amtsforvalter, Guvernør C. i Sorø).
7. Georg Linstow (Broder til Nr. 19 i VII).

8. Julianus Hastrup (Propr. H. til Rødbjerghavn paa Langeland).
9. Niels Keilgaard Hastrup (Broder til Nr. 8).
10. Peter Kristian Martin Petersen (Gjæstgiver P. i Korsør).
11. Jens Peter Groth Wendt (afd. Lieutn. W. i Sæby; Stiffader Pastor Møller i Vigersted).
12. Jens Kristian Frederik Valdemar Pind (afd. Propr. P. til Løvenholm i Jylland).

Nr. 1, 11 og 12 ere skolesøgende Disciple, de øvrige Elever.

Nr. 1, 2, 3, 4, 5, 7 og 10 ville i Aar underkaste sig Afgangsexamen for Realdisciple.

V Klasse.

1. Hans Povl Egede Glahn (Pastor G. i Sorø).
2. Søren Anton v. d. Aa Kühle (Major K. i Kbhvn.).
3. Niels Kristian Flør (Prokurator F. i Sorø).
4. Kristian Frederik Ferdinand Holstein (Postmester, Kapt. H. i Nykjøbing).
5. Theodor Harald Steffen Borup (Pastor B. i Skamstrup).
6. Olaf Peter Krebs (Broder til Nr. 5 i V Realkl.).
7. Alfred Aarsleff (Apotheker A. i Præstø).
8. Søren Grötner (Skomager G. i Sorø).
9. Oluf Erasmus Sparre Ulrich (afd. Tømmermester U. i Slagelse).
10. Andreas Peter Vilhelm Gregersen (Grosserer G. i Kbhvn.).
11. Kristian Nielsen (Gaardmd. Niels Jakobsen i Slotsbjergby).
12. Emil Leth (Pastor L. i Gadstrup).

13. Karl Gert Haagen Kornbech (Skolelærer K. i Brandstrup).
14. Kristian Evald Rothe (Pastor, Dr. theol. R. i Vemmeløv).
15. Johan Henrik Chievitz (Pastor C. i Faaborg).
16. Julius Erik Filip Viktor Ræder (Broder til Nr. 2 i VI).
Nr. 1, 3, 7, 8, 9, 11, 15 og 16 ere skolesøgende Disciple, de øvrige Elever.

IV Klasse.

1. Avgust Gotthold Kristian Rammeskov (Kbmd. R. i Odense).
2. Hans Peter Forum Jensen (Kbmd. J. i Varde).
3. Oluf Henrik Johannes Marius Emil Bang (Broder til Nr. 9 i VI).
4. Henrik Emil Mathæus Møller (Pastor M. i Stenmagle).
5. Kristian Daniel Molbech (Propr. M. til Glumsøgd.).
6. Theodor Begtrup Hansen (Broder til Nr. 4 i VI).
7. Karl Frederik Bech (Birkedommer, Justitsraad B. i Slagelse).
8. Peter Villum Roepstorff (Kaptl. R. i Kbhvn.).
9. Frederik Ludvig Dolgorucki Claudi (Provst C. i Varde).
10. Alfred Nikolaj Fog Rüttau (afd. Pastor R. i Viby i Fyn).
11. Lars Karl Larsen (Murmester L. i Slagelse).
12. Anton Rønne Olsen (Pastor O. i Dalby).
13. Lars Andreas Harald Schlegel (afd. Skovrider S. paa Kristiansminde).
14. Jakob Lentz Hansen (Broder til Nr. 15 i VII).
15. Frederik Emil v. d. Aa Kühle (Broder til Nr. 2 i V).

16. Johan Kristoffer Fallenkam Beck (Godsforv., Kmrd. B. i Sorø)
17. Frederik Vilhelm Sand (Palaisforvalter S. i Kbhvn.).
18. Karl Edvard William van Dockum (forhv. Toldassistent van D. i Vordingborg).
19. Karl Avgust Ohsten (afd. Toldforv. O. i Kappel).
20. Kristian Mikael Vinter (Pastor V. i Slotsbjergby).
21. Adam August Glahn (Broder til Nr. 4 i VII).
22. Johan Gotfred Lorenz Schouboe (Distriktslæge S. i Kallundborg).
23. Frederik Olaf Kæsemodel Olsen (Forp. O. paa Mørup).
24. Frans Kristian Emil Karl Skjold Otto (Dr. phil. O. i Amerika).

Nr. 1, 5, 7, 11, 13, 16, 19, 20 og 23 ere skoles. Disciple, de øvrige Elever.

IV Realklasse.

1. Karl Vilhelm Niels Borup (Broder til Nr. 5 i V Kl.).
2. Alfred Frederik Schumacher (Orlogskapitain S. i Kbhvn.).
3. Niels Peter Olaf Høyer (Møller II. i Holløse Mølle).
4. Jens Gotfred Smith (Kbmd. S. S. i Sorø).
5. Frits Villiam Engholm (afd. Forp. E. paa Saltø).
6. Karl Neergaard Heger (Skovrider II. paa Fredskovsminde).
7. Valdemar Gustav Smith (Broder til Nr. 28 i VII).
8. Ulrik Kristian Emil Schlegel (Broder til Nr. 13 i IV).
9. Kristian Frederik Emil Holstein-Rathlou (afd. Stamhusbesidder H.-R. til Rathlousdal i Jylland).
10. Frits Simmelhag (afd. Mægler S. i Kbhvn.).
11. Karl Rudolf Schlüter (Prop. S til Frederikseg).
12. Olaf Kristian Sarauw (Broder til Nr. 1 i V Realkl.).

13. Holger Isted Julius Møller (Broder til Nr. 4 i IV).
 14. Henrik Frederik Ferdinand Hansen (Kammerraad H. til Valnæsgd. paa Falster).
 15. Vilhelm Erik Werlin Christensen (Skomager C. i Sorø).
- Nr. 1, 2, 6, 7, 10, 11 og 13 ere Elever, de øvrige skolesøgende Disciple.

III Klasse.

1. Niels Brock Ulrich (Forstraad U. paa Als).
2. Sofus Nikolaj Theodor Hansen (Skolel. H. i Tersløse).
3. Oskar Damkier (Broder til Nr. 32 i VII).
4. Karl Valdemar Jafet Ørum (Toldkontrollør Ø. paa Læsø).
5. Niels Henrik Blicher (Adj. B. i Sorø).
6. Karl Frederik Ferdinand Høyer (Broder til Nr. 3 i IV R.).
7. Karl Ludvig Vilhelm Schlüter (Broder til Nr. 11 i IV R.).
8. Roald Arentz (Konsul A. i Kbhvn.).
9. Gerhard Kristoffer Muus (Oberst M. paa Jægersborg).
10. Frederik Henrik Bille-Brahe (Kherre, Baron B.-B. Ministerresident i Haag).
11. Hans Kristian Johnstrup (Overlærer J. i Sorø).
12. John Finsen (Godsforv. F. paa Giesegd.).
13. Karl Henrik Henningsen (Forp. H. paa Bonderup).
14. Karl Jørgen Vilhelm Otto Rasmussen (Farver R. i Sorø).
15. Jakob Brønnum Sporon Fiedler (Broder til Nr. 25 i VII).
16. Ole Rasmussen Carstens (Landfoged, Justitsrd. C. i Ærøskjøbing).

17. Axel Harald Hilarius-Kalkau (Propr. H.-K. til Rosengaard).
 18. Ernek Egede Janssen (Pastor J. i Sørbymagle).
 19. Karl Nikolaj Alfred Holmsen (Propr. H. til Evje i Norge).
 20. Henrik Mohr (Pastor M. i Vejlø).
 21. Peter Bogislaus Carstens (Broder til Nr. 16).
 22. Johannes Immanuel Jensen (Grosserer J. i Kbhvn).
- Nr. 1, 2, 4, 7, 9, 13, 15 og 19 ere Elever, de øvrige skoles. Disciple.

III Realklasse.

1. Ulrik Kristian Frederik Frølich (afd. Skovfoged F. paa Silkeborg).
 2. Kristian Plesner Garnæs (Gaardejer G. i Slaglille).
 3. Valdemar Hilarius-Kalkau (Broder til Nr. 17 i III).
 4. Emilius Severin Palludan (Kjøbmd. P. i Varde).
 5. Louis Gustav Vilhelm Thiel (Propr. T. til Simonsborg).
 6. Valdemar Harald Frode Kochen (Forp. K. paa Charlottendal).
 7. Kristian Frederik Emil Schjøler (afd. Møller S. i Stenmagle).
 8. Herman Sofus Bang (Propr. B. til Fuglagergd.).
 9. Frits Julius Lauritzen (Kbmd. L. i Sorø).
 10. Theodor Kiær (Pastor K. i Gudme i Fyn).
- Kun Nr. 5 og 10 ere Elever.

II Klasse.

1. Otto Hans Brøchner Blicher (Broder til Nr. 5 i III).
2. Vilken Arendrup (Stiftsfysikus, Justitsrd. A. i Odense).
3. Hans Kristian Vilhelm Rolsted (afd. Godsforv. R. paa Frydendal).

4. Frederik Julius Beck (Broder til Nr. 16 i IV).
 5. Albert Arendrup (Broder til Nr. 2).
 6. Frederik Ludvig Wedel Colding (Kapt. C. i Kbhvn.).
 7. Vilhelm Karl Thomsen (afd. Adj. T. i Sorø).
 8. Kristian Sofus Roepstorff (Broder til Nr. 8 i IV).
 9. Ludvig Viglar Ditlev Anger (Pastor S. i Gyrstinge).
 10. Niels Henning Ernst Holstein (Broder til Nr. 4 i V).
 11. Jørgen Kristoffer Jensen Bang (Kjøbmd. B. i Ringsted).
 12. Kristian Julius Vilhelm Schulin (afd. Insp. Grev S. paa Drage i Holsten).
 13. Frederik Karl Hochberg Nagel (Apotheker N. i Højer).
 14. Ove Høegh Guldberg (Forstkandidat G. paa Sølyst).
 15. Frits Parmo Ridiger (Urmager R. i Præstø).
 16. Niels Kristian Christensen Smith (Broder til Nr. 4 i IV R.).
 17. Frederik Valdemar Lorens Friedlieb Classen Smidth (Orlogskapt., Kherre S. i Kbhvn.).
- Kun Nr. 2, 5, 6, 8 og 13 ere Elever.

I Klasse.

1. Johannes Theodor Lorenzen (Adj. L. i Sorø).
 2. Karl Anton Sofus Schjøler (Broder til Nr. 7 i III R.).
 3. Ejler Thomsen Hagerup (afd. Pastor Lic. H. i Soltbro i Slesvig).
 4. Hans Anders Bang (Broder til Nr. 11 i II).
 5. Niels Kristian Smith (Kjøbmd. F. S. i Sorø).
 6. Frederik Kristian Julius Knuth (Postmester, Premierlieutn., Grev K. i Sorø).
 7. Herman Løvenskjold Hansen (Kjøbmd. H. i Sorø).
 8. Alf Sarauw (Politimester S. paa St. Croix).
- Alle ere skolesøgende Disciple.

Skolens Beneficier.

Gratistpladser paa Opdragelsesanstalten have været tildelede følgende 14 Elever: O. K. R. Møller, O. F. V. Masorsky, L. V. Meyer, J. P. K. Agerskov, E. O. Tornøe, P. J. F. J. Hansen, F. V. Møller, F. K. K. Michelsen, O. K. K. Købke, O. H. J. Schmedes, A. Thortsen, T. E. H. Kalko, H. P. F. Jensen og F. L. W. Colding.

Det Müllerske Legat (50 Rd.) har været tillagt følgende 19 Elever: O. K. R. Møller, H. P. L. Meyn, O. F. V. Masorsky, L. V. Meyer, E. O. Tornøe, F. K. K. Michelsen, P. J. Fiedler, A. Dankier, A. Thortsen, O. F. B. Hansen, F. A. S. Cetti, A. H. V. Cetti, H. J. Krebs, S. A. v. d. Aa Kühle, O. P. Krebs, K. E. Rothe, F. L. D. Claudi, A. R. Olsen og K. N. Heger.

Nedsættelse af 40 Rd. i det aarlige Elevkontingent (175 Rd.) er tilstaaet følgende 10 Elever: P. J. Fiedler, A. Dankier, A. K. E. Nielsen, H. A. V. Cetti, H. J. Krebs, S. A. v. d. Aa Kühle, O. P. Krebs, E. Leth, J. L. Hansen og K. N. Heger, samt extraordinært til K. H. D. Zahrtmann, N. E. Siersted, H. P. L. Meyn og K. R. J. Kaufmann som overgaaede fra Rønne Skole.

Fritagelse for at erlægge Skolepenge (40 Rd.) er tilstaaet følgende 18 skolesøgende Disciple: P. M. Truelsen, K. F. Sarauw, N. K. Flor, S. Grötner, O. E. S. Ulrich, J. K. Chievitz, K. D. Molbech, L. A. H. Schlegel, J. K. F. Bech, K. A. Ohsten, U. K. E. Schlegel, O. K. Sarauw, O. Dankier, K. P. Garnæs, H. K. V. Rolsted, F. J. Beck, V. K. Thomsen og N. H. E. Holstein, samt extraordinært B. L. Bang, J. F. E. Trojel, N. H. Blicher, H. K. Johnstrup, O. H. B. Blicher og J. T. Lorenzen som Sønner af Lærere.

Af den særlige Stipendiefond for Sorø, Frederiksborg og Roskilde lærde Skoler har J. F. E. Trojel og O. H. J. Schmedes nydt højeste Stipendium (50 Rd.), P. M. Truelsen mellemste Stipendium (35 Rd.) og K. F. F. Holstein og O. E. S. Ulrich laveste Stipendium (20 Rd.).

Forskjellige Efterretninger.

Bibliotheket.

Bibliotheket er i Aaret 1864 bleven forsynet med 181 Bind. Af Doubletter er i Aar intet afhændet. Restbeholdningen er uforandret som i Fjor 21 Rd. 66 Sk. Seddelkatalogen er kun skreden ubetydelig frem. Udlaan og det specielle Tilsyn med Bibliotheket besørger af Overlærer Bang.

Den naturhistoriske Samling

er i dette Skoleaar forøget med følgende Gjenstande:

Sorex pygmaeus. Dværgspidsmus. I Spiritus. Givet af Adjunkt
Kjellerup. Skjoldnæsholm.

Phoca hispida. Fjordsæl. Hovedskal af Han

og Hun. Givet af Kolonibest. Jensen. Grønland.

— Groenlandica. Svartsiden. Hovedskaller af 3
Hanner og 3 Hunner i forskellig Alder

Cystophora borealis. Blæresæl. Hovedskal af en gammel Han

Cervus Elaphus. Kronhjort. Ufuldstændigt

Skelet. Eskildstrup Mose ved Sorø.

Cervus Elaphus. Kronhjort. Den nederste Del af en højre meget stor Tak, givet af Elev Risom	Aarhusegnen.
Hyrax Capensis. Klippesover. Udst.	Cap.
Monodon monoceros. Narhval. Hovedskal. Givet af Kolonibest. Jensen	Grønland.
Dasyurus viverrinus. Pungmaar. Udst.	Nyholland.
Petaurus pygmaeus. Dvergflyvepungabe. Udst.	—
Phalangista Cookii. Pungabe. Udst.	—
Phascolarctos cinereus. Pungbjørn. Udst.	—
Hypsiprymnus minor. Kænguruhrotte. Udst.	—
Echidna setosa. Myrepindsvin. Udst.	—

Fugle.

Falco sp. Falk. Udst.	Nyholland.
Strix funerea. Høgeugle. Udst.	Sverrig.
Tichodroma muraria. Murløber. Udst.	Schweiz.
Acanthorrhynchus tenuirostris. Han og Hun. Udst.	Nyholland.
Gymnorhynchus scapulatus. Udst.	—
Alcedo gigantea. Kæmpeisfugl. Udst.	—
Platycercus eximius. Papegoje. Han. Udst.	—
— Pennantii. Han og Hun. Udst.	—
Plyctolophus sp. Kakadue. Udst.	—
Psittacus Macao. Ara. Udst.	Sydamerika.
— Amazonicus. Papegoje. Udst.	Brasilien.
Cuculus sp. Gjøg. Udst.	Nyholland.
Penelope pileata. Udst.	Sydamerika.
Syrhaptes paradoxa. Steppenhøns. Han og Hun. Udst.	Ringkjøbingegnen.
Dromaius Novae Hollandiae. Emu. Ufuldstændigt Skind.	Nyholland.
Nycticorax Novae Hollandiae. Nathejre. Udst.	—

Grus sp.	Trane.	Udst.	Nyholland.
Anas sp.	And.	Udst.	—

Krybdyr.

Chelonia sp.	Havskildpadde.	Et Æg.	Vestindien.
--------------	----------------	----------------	-------------

Fiske. (I Spiritus.)

Cottus Gobio.	Flodulk.	Givet af Disciplene	
Høyer			Holløse Mølle ved Susaa.
Aulostoma occidentale.	Fløjtefisk.	Givet af	
		Styrmand Holm.	Vestindien.
Julis sp.	Junkergylte.	— — —	—
Esox lucius.	Gjedde, Unge.		Sorø Sø.
Aspius Alburnus.	Løjer.	Givet af Disciplene	
Høyer.			Holløse Mølle.
Leuciscus erythrophthalmus.	Rudskalle.	Givet	
af Disciplene	Høyer.		Tul Sø.
Gobio fluviatilis.	Almindelig Grundling.	Givet	
af Disciplene	Høyer.		Holløse Mølle.
Silurus glanis.	Malle.		Tyskland.
— Americana.	Malle.		Amerika.
Ostracion sp.	Kuffertfisk.	Givet af Styrmand	
Holm			Vestindien.
Tetrodon sp.	Pindsvinfisk.	Givet af Styr-	
mand Holm			—

Krebsdyr. (I Spiritus.)

Palinurus argus.	Givet af Styrmand Holm	Vestindien.
Astacus marinus.	Hummer, Han	Hellebæk.
Mysis sp.		—
Gammarus locusta.	Tangloppe	—

<i>Idothea tridens.</i>	Tanglus	Hellebæk.
<i>Arcturus longicornis.</i>	—

Orme. (I Spiritus.)

<i>Aprodite aculeata.</i>	Guldmus.	Hellebæk.
<i>Nephtys</i> sp.	—
<i>Lepidonote punctata.</i>	Skjælryg	—
<i>Ophelia aulogaster.</i>	—
<i>Serpula triquetra.</i>	Rørom	—
<i>Terebella</i> sp.	—
<i>Amphitrite</i> sp.	—
<i>Siphonostomum plumosum.</i>	—
<i>Sipunculus Bernhardus.</i>	Pølseorm.	—
<i>Thalassema echiurus.</i>	Grønland.
<i>Gordius aquaticus.</i>	Traadorm	Sorø.
<i>Spiroptera strumosa.</i>	Af en Muldvarp. Givet af Disc. Chievitz.	
<i>Distoma hepaticum.</i>	Leverikte eller Faare- flynder. Af Faarets „Lever. Givet af Disc. Henningsen.	
<i>Tetrarrhynchus</i> sp.		
<i>Bothriocephalus</i> sp.	Bred Bændelorm. Af en Muldvarp. Givet af Disc. Chievitz.	
<i>Cysticercus fasciolaris.</i>	Tinte. Af Musens Lever. Disc. Chievitz.	
<i>Cysticercus tenuicollis,</i>	Tinte, siddende paa Leveren af et Svin. Givet af Elev Heger.	

Snegle.

<i>Fusus antiquus.</i>	Hornkonge eller Rødkonge. .	Hellebæk.
<i>Buccinum undatum.</i>	Konge	—
<i>Littorina littorea.</i>	Strandsnegl. . . I Spiritus.	—
— <i>obtusata.</i>	—	—
<i>Turritella</i> sp.	Taarnsnekke.	—
<i>Dentalium</i> sp.	Søtand.	—

Patella sp. Albueskjæl.	I Spiritus.	Hellebæk.
Tritonia sp.	—	—
Bullaea sp.	—	—

Muslinger.

Anomia sp.	I Spiritus.	Hellebæk.
Venus sp.	—	—
Solen pellucidus.	—	—
Gastrochaena cuneiformis.	—	Grønland.
— sp.	—	Vestindien.
Pholas sp. Siddende i undersøisk Tørv, fra Vestkysten af Sild. Givet af Elev Masorsky.		

Pighude

Psolus phantapus. Skjælpølse. Ungt Dyr. I Spiritus.	Hellebæk.
— — Unger.	—
Thyonidium hyalinum. Sæpølse. .	—
Astropecten Mülleri. Søstjerne. . .	—

Koraldyr.

Lucernaria sp.	I Spiritus.	Hellebæk.
Virgularia mirabilis. Gulrød Søfjer.	—	—

De med „Hellebæk” mærkede Gjenstande ere samlede af Adjunkt Lorenzen og af ham givne til Samlingen.

Det specielle Tilsyn med Samlingen er overdraget Adjunkt Lorenzen.

Den fysiske Samling

er i det forløbne Aar bleven forøget med

1. 4 Vinduesskjærme til et formørket Værelse, for der at kunne anvende Solmikroskopet.

2. En Suite slebne Plader til Brug ved Nørrembergs
Polarisationsapparat.

Dampapparatet i Laboratoriet er repareret.

Det specielle Tilsyn med Samlingen er overdraget
Overlærer Johnstrup.

Disciplenes Morskabsbibliothek,

der staar aabent for enhver Discipel uden særlig Godt-
gjørelse, har i Aar ligesom i de foregaaende været meget
benyttet. Af ny Bøger er anskaffet:

Holbergs Komedier i 1 Bd. ved I. Levin.

Lilliehøek, J. To Aar blandt Zouaverne.

Schmidt, V. Rejse i Grækenland, Ægypten og det hellige
Land.

Lefolii, H. H. Njals Saga.

Dr. H. Fortællinger, 2den Række.

Barfod, F. En Rejse i Dalarne.

J., Forf. til en ung Piges Hist. Anna.

Dickens, Ch. Lille Dorrit, overs. af L. Moltke.

Dot, B. Mit Hjem.

Carit Etlar, Smuglerens Søn.

— Medens de kæmpe.

— Skyggebilleder.

Aftenlæsning, Bd. 8—10.

Barth, Rejse i Afrika.

Kornerup, Skildringer fra Spanien.

Ingemanns Levnetsbog.

— Romancer, Sange, Eventyr og Digte fra 1845—61.

— Efterladte Fortællinger.

Dalton, Den kinesiske Ulvedreng.

Gallenga, Krigen i Slesvig 1864.

Nielsen, A. Tre Fortællinger.

Sanson, H. Pariserskafottets Hist., overs. af H. Schou.
 Dansk Folkekalender for 1864 og 1865.

Adjunkt Liebenberg fører Tilsyn med Bibliotheket
 og forestaar Udlaanet.

I Løbet af Skoleaaret er der foretaget en omfattende
 Forandring med Akademiets Have, der efter en af Forst-
 raad Rothe udarbejdet Plan og under hans Overtilsyn er
 bleven udvidet ved at indtage nogle Stykker af tvende
 tilgrændsende Haver og forskjønned ved ny Anlæg, efter at
 Planteskolen er fjernet derfra og indskrænket.

De i forrige Program omtalte Lamper ere anskaffede
 og tagne i Brug.

Følgende Festligheder have fundet Sted i Skoleaaret:

Den 2den Oktober og 18de December musikalsk-dra-
 matisk Aftenunderholdning af Elever, hvorefter der har
 været et Par Timers Dans.

Fastelavnssøndag Maskerade og Bal.

Den 9de April i Anledning af Hs. Majestæt Kongens
 Fødselsdag det sædvanlige Bal.

Den 21de Maj Koncert af Elever og skolesøgende Di-
 sciple med paafølgende Dans.

Den 17de Juni den aarlige Kjøretur, paa hvilken man
 besøgte Gavnø og Lønne Skov.

Den 8de Maj præsenteredes Skolen i Gymnastik og
 Riffelskydning for Gymnastikdirektøren Generalmajor la
 Cour.

De aarlige Examina

holdes i Aar i følgende Orden:

Torsdag den 22de Juni.

Kl. 9.	VII A. } Dansk Stil	Kl. 4.	VII A. Arithm. Opg.
	V R. A. } (bunden Opg.)		V R. A. Regning.

Fredag den 23de Juni.

Kl. 9.	VII A. Lat. Stil.	Kl. 4.	VII A. Geom. Opg.
	V R. A. Geom. Opg.		V R. A. Tysk Stil.

Mandag den 26de Juni.

Kl. 9.	VII A. } Dansk Stil	Kl. 4.	VII A. Lat. Vers.
	V R. A. } (frí Opg.)		V R. A. Geom. Tegning.

Tirsdag den 27de Juni.

Kl. 9.	V. R. A. Arithm. Opg.	Kl. 4.	V. R. A. Engelsk Stil.
--------	-----------------------	--------	------------------------

Tirsdag den 4de Juli.

Kl. 8—10.	VII B. Arithm. Opg.	Kl. 3—5.	V. Geografi.
	VI. Lat. Stil.		V R. B. Mathem.
	V R. B. Eng. Stil.	— 3—4½.	III. Regning.
	IV R. Tysk Stil.		
— 8—9½.	III R. Engelsk.		
— 8—11.	IV. Historie.		
	II. Fransk.		

Onsdag den 5te Juli.

Kl. 8—11.	VI. Historie.	Kl. 3—5.	VII B. Naturlære.
	V. Latin.	— 3—6.	V. Dansk Stil.
	IV. Tysk.	— 3—5.	V R. B. Tysk Stil.
	IV R. Fransk.		III. Dansk Stil.
			III R. Historie og Geografi.
			II. Dansk Stil.

Torsdag den 6te Juli.

Kl. 8—11.	VII B. Dansk Stil.	Kl. 3—4.	V R. B. Tysk.
— 8—10.	VI. Geom. Opg.	— 3—5.	V. Arithmetik.
	III R. Dansk Stil.	— 3—6.	IV R. Historie og Geografi.
	II. Religion.		
	I. Dansk Stil.		
Kl. 8—11.	IV. Naturhistorie.		
	III. Latin.		

Fredag den 7de Juli.

Kl. 8—11.	VI. Latin.	Kl. 3—5.	VII B. Lat. Stil.
— 8—10.	V. Geometri.		V R. B. Arithm. Opg.
	IV R. Religion.		IV. Dansk Stil.
— 8—11 $\frac{1}{2}$.	IV. Fransk.	— 3—6.	III. Historie.
			VI. Dansk Stil.

Lørdag den 8de Juli.

Kl. 8—10.	VII B. Geom. Opg.	Kl. 3—5.	VI. Arithm. Opg.
	V. Lat. Stil.		V R. B. Regning.
	IV R. Engelsk Stil.		IV. Lat. Stil.
	II. Historie.		IV R. Naturhist.
— 8—11.	III. Fransk.		III R. Tysk Stil.
	V R. B. Dansk Stil.		I. Hist. og Geogr.

Mandag den 10de Juli.

Kl. 8—11.	VI. Arithmetik.	Kl. 3—5.	VII B. Lat. Vers.
	V. Fransk.		V R. B. Geom. Opg.
— 8—10.	IV. Geografi.		IV R. Dansk Stil.
			III. Lat. Stil.
			II. Geografi.
		— 3—4 $\frac{1}{2}$.	III R. } Religion.
		— 4 $\frac{1}{2}$ —5 $\frac{1}{2}$.	I. }
		— 3—6.	VI. Geometri.

Tirsdag den 11te Juli.

Kl. 8—11.	VII B. Historie.	Kl. 3—4.	V R. B. Fransk.
	V. Tysk.	— 3—5.	I. Dansk.
	IV. Latin.	— 3—6.	III. Geografi.

Onsdag den 12te Juli.

Kl. 8—10.	V. Naturhistorie.	Kl. 3—4.	V R. B. Naturlære.
— 8—11.	VII B. Latin.	— 3—4 $\frac{1}{2}$.	III R. } Regning.
	IV. Arithmetik.		II. }
— 8.	V R. A. Fransk.		I. }
		— 3—5.	III. Religion.

Torsdag den 13de Juli.

Kl. 8.	VII A. a. Mathematik.	Kl. 3.	VII A. a. Naturlære.
	VII A. b. Historie.		VII A. b. Latin.
	VI. Tysk.		VI. Religion.
			V R. A. Hist. og Geogr.

Fredag den 14de Juli.

Kl. 8.	VI. Fransk.	Kl. 3.	VII A. a. Latin.
— 8—11.	V R. A. Naturlære.		VII A. b. Naturlære.
— 8—10.	V. Religion.		VI. Geografi.
— 8—10.	II. Tysk.		V R. A. Tysk.

Lørdag den 15de Juli.

Kl. 8.	VII A. a. Græsk.	Kl. 3.	VII A. b. Græsk.
	VII A. b. Religion.		V R. A. Naturhist.
	V R. A. Matematik.	— 3—4.	V R. B. Engelsk.
		— 3—5.	IV R. Tysk.

Mandag den 17de Juli.

Kl. 8.	VII A. a. Historie.	Kl. 3.	VII A. a. Religion.
— 8—11.	VII B. Religion.		V R. A. Engelsk.
	IV. Græsk.	— 3—6.	V. Græsk.
	III. Naturhistorie.	— 3—5.	III. R. Fransk.

Tirsdag den 18de Juli.

Kl. 8.	VII A. b. Mathem.	Kl. 3—3 ³ / ₄ .	VII A. } Hebraisk.
— 8—11.	VI. Græsk.	— 3 ³ / ₄ —4 ¹ / ₂ .	VII B. }
— 8—10.	IV. Religion.	— 3—4.	V R. B. Naturhist.
— 8—9 ¹ / ₂ .	III R. } Naturhist.	— 3—5.	II. Dansk.
— 9 ¹ / ₂ —10 ¹ / ₂ .	I. }	— 3—6.	IV R. Matematik.

Onsdag den 19de Juli.

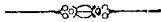
Kl. 8—11.	VII B. Mathem.	Kl. 3—6.	VI. Naturhistorie.
— 8—10.	IV R. Engelsk.		IV. Geometri.
	II. Naturhistorie.	— 3—5.	V. Historie.
			III. Tysk.

Torsdag den 20de Juli.

Kl. 8—11.	VII B. Græsk.
	IV R. Naturlære.
— 8—9 ¹ / ₂ .	III R. } Tysk.
— 9 ¹ / ₂ —11.	I. }
— 8—10.	V R. B. Historie og Geografi.

Lørdagen den 22de Juli Kl. 8 Form. foretages Omflytningen. De ny til Skolen indmeldte Disciple prøves Fredagen den 21de Juli Kl. 3 Efterm. eller Onsdagen den 23de Avgust Kl. 8 Form. Efter Sommerferien begynder Skoleundervisningen atter Onsdagen den 23de Avg. Kl. 8 Form.

Til at overvære de mundtlige Prøver indbydes de af Disciplenes Fædre eller Værger samt andre Skolens Velyndere, som dertil maatte have Lejlighed.

1865.